

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

**PARTICIPATION IN MAKING THE DEVELOPMENT PLANS OF SANUAN
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN
HUAI RAT DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

ภาคินพนธ์

ของ

ธนวรรณ สวัสดิ์ชัย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์

กันยายน 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์		
ผู้วิจัย	ธนวรรณ สวัสดิ์ชัย		
กรรมการควบคุม	รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะวัน	ประธานกรรมการ	
	รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์	กรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประภิจ จันตะเคียน	กรรมการ	
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร์		
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของสมาชิก อบต.และผู้นำชุมชน ในด้านการศึกษาชุมชน ด้านการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต. ด้านการจัดเวทีเรียนรู้ การจัดทำแผนพัฒนา อบต. ด้านการดำเนินงานพัฒนาชุมชน และด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 คน ได้แก่ ประชากรที่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open Form) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.9763 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. และด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต. มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
2. ข้อเสนอแนะของสมาชิก อบต.และผู้นำชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. มีจำนวนความคิดเห็นที่มากที่สุดคือ สมาชิก อบต.และผู้นำชุมชน ควรได้รับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือ ผู้เข้าร่วมเวทีเรียนรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีความต่อเนื่องในการเข้าร่วมเวทีเรียนรู้ทุกครั้ง และการจัดเวทีเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานมากกว่านี้

TITLE	Participation in Making the Development Plans of Sanuan Subdistrict Administrative Organization in Huai Rat District, Buriram Province	
AUTHOR	Tanawan Sawatchai	
ADVISORS	Associate Professor Prajan Kanawan	Thesis Advisor
	Associate Professor Prasit Suwannarak	Co-advisor
	Assistant Professor Prakrit Juntakien	Co-advisor
DEGREE	Master of Public Administration	MAJOR Public Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR 2009

ABSTRACT

The objective of this research was to study the participation in making the development plans of Sanuan subdistrict administrative organization in Huai Rat district, Buriram province as perceived by the members of subdistrict administrative organization and community leaders in the aspects of the community education, the subdistrict administrative organization in making the development plans, the learning stage provision of subdistrict administrative organization in making the development plans, the community development operation and the following up and evaluation of the operation based on the development plans. The samples were 144 members of subdistrict administrative organization and community leaders. The research instrument used for collecting the data was a 3-part questionnaire including check list, 5-rating scale, and open form with its reliability at 0.9763. The statistics used to analyze the data were percentage, mean and Standard deviation.

The results of this research were as follows:

1. The participation of the members of subdistrict administrative organization and community leaders in making the development plans as a whole was at moderate level. When considering in each aspect, it was found that the highest average mean score was the community development operation, followed by the learning stage participation of subdistrict administrative organization in making the

development plans; whereas, the following up and evaluation the operation based on the development plans was at lowest average mean score.

2. The suggestions of the members of subdistrict administrative organization and community leaders ranked from the most to the least of opinions were that the members of subdistrict administrative organization and community leaders should gain more knowledge about the processes of making the development plans of subdistrict administrative organization, followed by the participants in learning stage provision of making the development plans of subdistrict administrative organization should be participated continuously and every times set, and the learning stage provision of making the development plans of subdistrict administrative organization should be more in integrated among organizations, respectively.

มหาวิทยาลัยราชภัฏ
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

ภาคินพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะการได้รับความกรุณา เป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน ประธานกรรมการควบคุมภาคินพนธ์ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน กรรมการ ควบคุมการจัดทำภาคินพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ นอกจากนั้นบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ความอนุเคราะห์ รวมทั้งการติดต่อสื่อสาร และการประสานงานเป็นอย่างดี เพื่อให้ภาคินพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ความสำเร็จส่วนหนึ่งของภาคินพนธ์คือ การได้รับความอนุเคราะห์ร่วมมือ และเสียสละเวลา ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นายสมบุญ ชารัมย์ เกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ นายศานติ นิกขอบ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์ และนายธงชัย เจริญพานิชย์กุล พัฒนาการ จังหวัดบุรีรัมย์ ขอขอบคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน สมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลสนวน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามมา และทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในการจัดทำ ภาคินพนธ์อีกครั้งหนึ่ง และขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจในการจัดทำภาคินพนธ์ ในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ธนวรรณ สวัสดิ์ชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	7
แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล	18
องค์การบริหารส่วนตำบล	22
ผู้นำชุมชน	24
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสนวน	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
ความมุ่งหมายของการวิจัย	54
วิธีดำเนินการวิจัย	54
สรุปผลการวิจัย	56
อภิปรายผล	56
ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	64
ภาคผนวก ก หนังสือความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	65
ภาคผนวก ข หนังสือขอทดลองแบบสอบถาม.....	69
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	73
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	75
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	82
ประวัติย่อของผู้วิจัย	85

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน จำแนกแต่ละหมู่บ้าน.....	38
2 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....	43
3 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	44
4 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	45
5 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับตำแหน่ง.....	46
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้าน.....	47
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านการศึกษาชุมชน.....	48
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนด้านการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต...	49
9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต.....	50
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน.....	51
11 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนด้านการติดตามประเมินผล.....	
การดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต.....	52
12 ร้อยละของข้อเสนอแนะการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	53

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง.....	8
2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลสวน.....	29

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนของประเทศ นับเป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย และประสบความสำเร็จเชิงกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งการทบทวนผลการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 ร่วมกันได้ข้อสรุปว่า แม้เศรษฐกิจขยายตัวดี แต่การพัฒนาคนและสังคมและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมยังเป็นไปได้ช้า ส่งผลให้การพัฒนาไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน จึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาค้นหาใหม่ที่เน้น "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาคนให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การพัฒนากลุ่มคนค้นพบการพัฒนาใหม่นี้ มีพื้นฐานมาจากแนวทางการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ "เศรษฐกิจพอเพียง" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงใช้เป็นหลักการทรงงานมาตลอดเวลาหกทศวรรษนับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับชีวิตของสังคมไทยและนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 :1)

การพัฒนาที่ผ่านมา มีการกระจายอำนาจให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีมากขึ้น โดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนชุมชน ส่งเสริมกระบวนการประชาคม ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนพัฒนาอำเภอทุกชั้นตอน รวมทั้งมีส่วนร่วมตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงาน ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน มีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนทั่วประเทศ รวมทั้งมีการโอนเงินให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับประชาชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน อันเป็นความก้าวหน้าของการเตรียมความพร้อมแก่ท้องถิ่นและชุมชน รองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 66)

ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนา จะมีทั้งระบบการพึ่งตนเองและระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การพึ่งตนเองและ การพึ่งพาอาศัยกันนั้นไม่ได้แยกส่วนออกจากกันแต่เป็นกระบวนการที่ครอบคลุม องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ต้องร่วมกันพัฒนาระบบการจัดการด้านต่าง ๆ

มากขึ้น แผนแม่บทชุมชนเข้มแข็งที่เกิดจากคนในชุมชนรวมตัวกัน เพื่อรวบรวมความคิด กำหนดทิศทาง กำหนดแนวทาง กำหนดยุทธศาสตร์ กลไกกำกับ กำหนดอนาคต กำหนดแผนงาน ตลอดจนสร้างอุปนิสัย พันธสัญญา หรือความเชื่อที่ดีของผู้คนให้เกิดขึ้นในชุมชน ที่มาจากจิตสำนึก รักผูกพัน ห่วงแทนชุมชน ห่วงแทนชาติของตนเองเป็นที่ตั้ง มาร่วมมือใจ ประสานใจกายประสานกาย ความคิดประสานความคิด เพื่อรักษาสันติภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น ธุรกิจชุมชน หรือเศรษฐกิจชุมชนให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันโดยมีภาครัฐ ภาคการเมือง ภาคเอกชนเป็นที่เลี้ยง คอยสนับสนุนด้านข้อมูล ด้านวิชาการ ให้กำลังใจ และสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน

"แผนพัฒนาตำบล" เป็นรูปธรรมหนึ่งของการพัฒนาที่คนเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้เน้นตัวเงินหรือวัตถุ แต่แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่สร้างการเรียนรู้ มุ่งเน้นยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา พัฒนาการความเป็นมาของแผนแม่บทชุมชนที่ตนเอง เริ่มในปี พ.ศ. 2542 มีการจุดประกายความคิดการทำแผนแม่บทชุมชนที่ตนเอง การก่อตัวเกิดจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยการสนับสนุนจากองค์การสหประชาชาติ ร่วมกันพัฒนาเกษตรกรด้วยวิธีการกระตุ้นให้เกษตรกร รู้ปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดทำโครงการความร่วมมือกับมูลนิธิหมู่บ้าน ส่งเสริมให้ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกเครือข่ายภูมิปัญญาไทยได้มีการจัดทำแผนชีวิตชุมชน โดยมีชุมชนไม้เรียง ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้นแบบของการจัดทำแผนชุมชน และเป็นต้นแบบทำให้เกิดการขยายผลการทำแผนชุมชนอย่างกว้างขวางในปี พ.ศ. 2545 โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายแผนแม่บทชุมชนที่ตนเอง 4 ภาค ที่สามารถสร้างรูปธรรมจากผลที่เกิดขึ้นจากการทำแผนชุมชนระดับตำบลได้อย่างชัดเจน (กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น. 2551 : 81)

แผนแม่บทชุมชนจึงเป็นการอธิบายว่า การพัฒนานั้นสำคัญกว่าสิ่งใด คือ "กระบวนการ" ไม่ใช่ "ผลลัพธ์" การพัฒนาเกิดขึ้นตั้งแต่มีการคิดเรื่องการพัฒนา คิดถูกก็จะทำถูก คิดดีก็จะทำดี ทำอย่างไรจึงจะมีสัมมาทิฐิดังกล่าว และทำอย่างไรจึงจะได้เครื่องมือที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่ถูกต้อง ไม่ใช่คิดเอาง่ายๆว่าถ้ามีเงินก็จะมีการพัฒนาจึงเป็นการเข้าใจที่ผิดมาตลอดการทำแผนแม่บทชุมชน คือโอกาสที่พวกเขาได้รับเพื่อการเรียนรู้ เป็นนักวิจัย และทำแผนสำหรับตนเอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของรากเหง้าทางวัฒนธรรมทุนทางธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจและสังคม ประยุกต์ให้กลายเป็นความรู้ใหม่ สร้างฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนบนฐานของความรู้ ความรู้ที่ดักทอกันเป็นองค์รวมที่เราเรียกว่า "ปัญญา" หลักประกันแน่นอนหา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ. 2544 : 6)

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าการมี ส่วนร่วม

ของประชาชนเป็นสิ่งที่ได้รับอย่างกว้างขวางในฐานะที่เป็นหลักการ และวิธีการพัฒนาที่สามารถ
 ดัดแปลงแนวทางไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผลได้อย่างชัดเจนในระดับหนึ่ง แต่การดำเนินการดังกล่าว
 เป็นเพียงขั้นเริ่มต้น การดำเนินการยังอยู่ในวงจำกัด ประชาชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา
 อย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นศูนย์บริหารการปกครองท้องถิ่นแต่ละตำบล
 มีความรู้ความรับผิดชอบดูแลพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอยู่แล้ว จึงควรที่จะนำหลักการมีส่วนร่วม
 มาพัฒนาท้องถิ่นโดยเริ่มจากประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลของตนเองให้มีความร่วมมือ
 ในการพัฒนาท้องถิ่นให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามภาระหน้าที่ขององค์การบริหารส่วน
 ตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.
 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 องค์การบริหารส่วนตำบล
 เป็นองค์การที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน หากประชาชนมีความต้องการหรือปัญหาองค์การก็มีรูปแบบ
 และวิธีการต่างๆ ให้ประชาชนได้คิดได้ทำได้ปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนตำบลจัดว่าเป็นหน่วยงาน
 ที่มีบทบาทต่อชุมชนท้องถิ่นมาก สมาชิกทุกคนที่อยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอยู่ในแต่ละ
 หมู่บ้านก็มีบทบาทเช่นเดียวกันที่จะมีการขับเคลื่อนให้ท้องถิ่นได้พัฒนาและเป็นตัวอย่างแก่ท้องถิ่น
 หากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลขาดประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจไม่มีส่วนร่วมในการ
 พัฒนา ซึ่งเป็นปากเป็นเสียงเป็นตัวแทนในแต่ละหมู่บ้านก็คงจะส่งผลต่อองค์การส่วนท้องถิ่นและ
 ท้องถิ่นอื่นๆ ได้ (ธนาวิทย์ กางการ. 2549 : 1)

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล จึงมีบทบาทในการนำแผนชุมชนมาประกอบการจัดสร
 งบประมาณการพัฒนาท้องถิ่น และผลักดันการดำเนินงานภายใต้แผนชุมชนให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม
 โดยการระดมทรัพยากรภายในพื้นที่รับผิดชอบทั้งจากภาครัฐ เอกชน พัฒนาเอกชน และชุมชน เพื่อ
 สร้างการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน

จากกรณีดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำ
 แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นการขยายผลและ
 ให้ข้อมูลต่อองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ และหน่วยงานที่รับผิดชอบตลอดจนผู้ที่สนใจสามารถนำไป
 ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน
 อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวนและองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ มี 5 ด้าน (ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. 2543 :143) ดังนี้

- 1.1 ด้านการศึกษาชุมชน
- 1.2 ด้านการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต.
- 1.3 ด้านการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต.
- 1.4 ด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน
- 1.5 ด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต.

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 144 คน ประกอบด้วย

2.1.1 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน จำนวน 12 หมู่บ้านๆละ 2 คน

รวม 24 คน

2.1.2 ผู้นำชุมชน(กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานเยาวชน คณะกรรมการหมู่บ้าน) จำนวน 12 หมู่บ้านๆละ 10 คน รวม 120 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากร

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

นิตยสารศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดนิตยสารศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนา

2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน หมายถึง สมาชิก อบต. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน ใน 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการศึกษาชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่ การคัดเลือกผู้นำเข้าร่วมเวทีเรียนรู้ การวางแผนการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน และการสรุปบทเรียนจากการศึกษาชุมชน

2.2 ด้านการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต. หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้ การวางแผนกำหนดประเด็นต่างๆ การจัดทำแนวทางพัฒนาและการนำเสนอแผนพัฒนาให้ อบต.

2.3 ด้านการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. หมายถึง การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำเข้าร่วมเวทีเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ กำหนดประเด็นปัญหาของชุมชน และการสรุปบทเรียนจากการจัดเวทีเรียนรู้

2.4 ด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาชุมชน การเสียสละในการพัฒนาการสร้างกิจกรรมในชุมชนและการเป็นคณะกรรมการต่างๆ ในชุมชน

2.5 ด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต. หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ การกำหนดเป้าหมายพื้นที่ประเมินผล การร่วมประเมินผลและการรายงานจากการประเมินผลโครงการ

3. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน หมู่บ้านละ 2 คน จำนวน 24 คน ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

4. ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่ฝ่ายปกครอง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำองค์กรต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน

5. อบต. หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

6. แผนพัฒนาอบต.สนวน หมายถึง แผนพัฒนาสามปี (2552-2554) ของอบต.สนวน
อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

7. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน
หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกอบต. และชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสวนอำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลการวิจัยดังต่อไปนี้

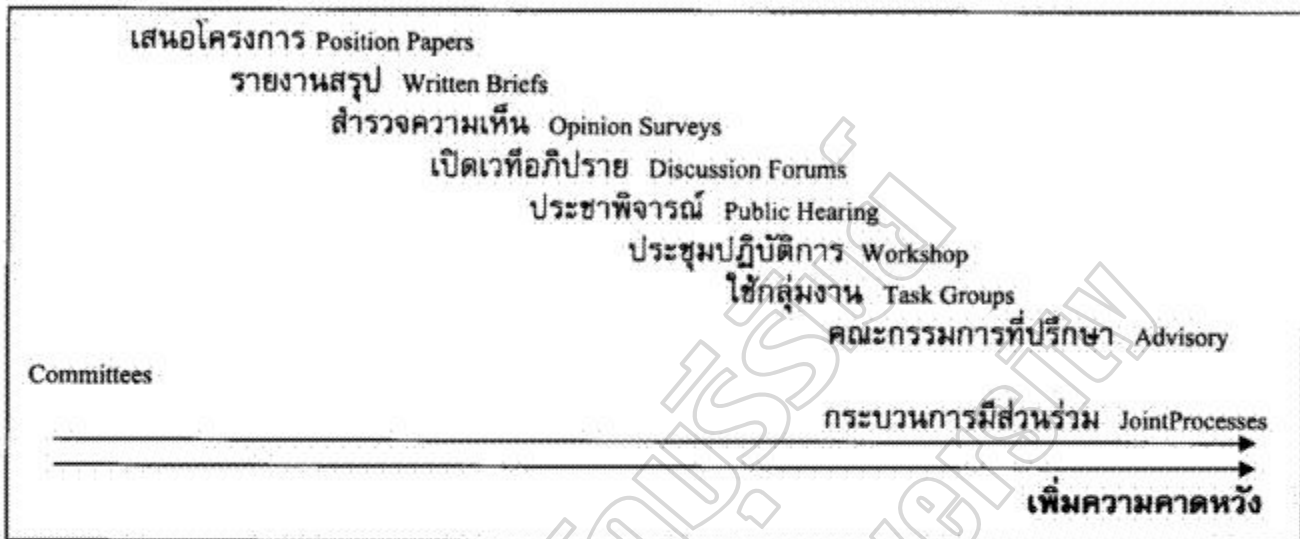
1. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล
3. องค์การบริหารส่วนตำบล
4. ผู้นำชุมชน
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสวน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วมนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและหลักการไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้ วันชัย วัฒนศัพท์.(2546 : 2) ได้กล่าวว่า หลักของการมีส่วนร่วม ในความหมายของการบริหารจัดการ จะมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับ "การตัดสินใจ" นั่นคือ การมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีคุณค่าและอย่างชอบธรรม และต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่วางระบบไว้ให้ดูเหมือนว่าได้จัดกระบวนการให้มีส่วนร่วมแล้วเท่านั้น ถ้าการตัดสินใจที่เกิดจากการมีส่วนร่วมมีความสมเหตุสมผล และชอบธรรมก็ต้องนำไปปฏิบัติ แต่ถ้าผู้มีอำนาจเห็นว่าการตัดสินใจนั้นไม่เหมาะสม ชัดกับการตัดสินใจของการมีส่วนร่วม ก็จะต้องอธิบายได้โดยมีมาตรฐานแห่งความชอบธรรมที่จะเลือกตัดสินใจเช่นนั้น โดยที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ หากจะดูแผนภูมิของการมีส่วนร่วม (ดูแผนภูมิการมีส่วนร่วม : Participation Continuum) จะเห็นว่ามิตั้งแต่น้อยที่สุดของการมีส่วนร่วม คือ "แจ้งให้ทราบ" นั่นคือ ได้ตัดสินใจไปแล้วจึงมาแจ้งให้ทราบ ถ้าเป็นเรื่องเล็กน้อยอาจไม่สร้างปัญหา

กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบ 1 กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ที่มา : (วันชัย วัฒนศัพท์, 2546 : 2)

ถ้าเห็นว่าการตัดสินใจนั้นอาจมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็ควรจะต้องมี

"การปรึกษาหารือ" ก็ถือว่ามีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นมาอีกเล็กน้อย คือได้รับฟังความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ วิธีการที่มักจะหยิบขึ้นมาทำกันบ่อยๆ ในระดับนี้คือ "การทำประชาพิจารณ์" หรือ "การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน" ต้องเน้นย้ำว่ากระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องทำตั้งแต่เริ่มคิดและตระหนักถึงปัญหา (ไม่ใช่ทำเมื่อได้ตัดสินใจไปแล้วและได้รับการประท้วง) เช่น ตระหนักว่ามีปัญหาเรื่องจำนวนขยะที่เพิ่มขึ้น มีความจำเป็นที่จะต้องหาที่ทิ้งขยะ จึงจัดการให้คนมามีส่วนร่วมเพื่อคิดหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน กระบวนการมีตั้งแต่ จัดเวทีคุยกันในกลุ่มเล็ก เคาะประตูบ้าน ใช้แบบสอบถาม แล้วประมวลข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจเพื่อตัดสินใจ การตัดสินใจก็ต้องฟังประเด็นต่างๆ พิจารณาทุกประเด็น และตอบคำถามให้ได้ทุกประเด็น การตัดสินใจต้องมีคุณธรรมและเป็นที่ยอมรับได้ หากไม่ทำกระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้ แต่มาทำเพียงวิธีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นทางการครั้งเดียวหรือสองครั้ง ก็จะเกิดเป็นปัญหา เพราะกลายเป็นเวทีที่แต่ละฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้านมาแสดงจุดยืน ตอกย้ำความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มายืนยันว่าฉันถูก เธอผิด เวิร์กนี้จึงมักจะไม่ใช่เวทีแห่งการมาพูดคุยกัน

หากมีข้อขัดแย้งกันมาก การปรึกษาหารือหรือการรับฟังความคิดเห็นเฉยๆ จะไม่เหมาะสม จำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่ระดับสูงกว่า คือการร่วมเจรจาหาข้อยุติหรือ เจรจาโดยมีคนกลางกำกับกระบวนการ คนกลางที่มากำกับกระบวนการจะต้องไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ผู้ที่จะทำหน้าที่ตัดสินใจคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลายหรือคู่เจรจา หากทางออกที่ดีที่สุด

โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจนทุกฝ่ายพอใจ ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมระดับสูงสุดคือการลง
 ประชามติ นั่น แม้จะดูดีที่แต่ละคนสามารถลงมติ แต่ละคนที่ละคนได้ แต่การลงมติดังได้เพียง "ใช่"
 หรือ "ไม่ใช่" หรือ "เอา" หรือ "ไม่เอา" อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้ง ความแตกแยกขึ้นอีก ถ้าสังคม
 ยังไม่เข้าใจกระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

"กระบวนการมีส่วนร่วม" เป็นกระบวนการที่จะกระจายอำนาจจากผู้มีอำนาจที่แต่เดิมมักจะ
 ใช้อำนาจเหนือ ตามทฤษฎีผู้มีอำนาจจะชอบที่จะใช้อำนาจเหนือ เช่น แม่ซึ่งมีอำนาจมากกว่าลูก
 ก็มักจะใช้อำนาจเหนือลูก สั่งให้ลูกกลับบ้านก่อนค่ำ มาถึงวันหนึ่งลูกซึ่งโตขึ้นมาเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว
 ก็จะขอลงกลับบ้านดึก เพราะจะไปงานวันเกิดเพื่อน แม่ก็ยังใช้อำนาจเหนือให้กลับบ้านภายในหกโมงเย็น
 ถามว่าลูกสาวจะยังเชื่อและปฏิบัติตามไหม ตามทฤษฎีแล้ว หากผู้มีอำนาจยังใช้อิทธิพลเหนือไป
 เรื่อยๆ อำนาจนั้นๆ ก็จะใช้ไม่ได้ เพราะอำนาจที่มีหรือไม่มีนั้น ไม่ใช่ที่เรา "มี" หรือ "ไม่มี" "อำนาจ"
 อย่างเดียว แต่อยู่ที่คนอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้างหรือที่เราใช้อำนาจเหนือเขา นั้น เขามองว่าเราเหมาะสมที่จะ
 มีอำนาจเหนือหรือไม่ ซึ่งบางครั้งสำคัญกว่าด้วยซ้ำไป ฉะนั้นแทนที่แม่จะใช้อำนาจเหนือ หันมาใช้
 อำนาจร่วมกันลงมาพูดคุยกับลูก หาทางออกที่ดีกว่าแทนการสั่งอย่างเดียว ลูกก็จะยินดีปฏิบัติและ
 เชื่อฟังแม่ต่อไป

การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับ
 องค์กร หรือระดับประเทศนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มี
 ส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของและจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอม
 ปฏิบัติตามและรวมถึงตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ได้มีการดำเนินการ
 แก้ปัญหาความไม่เรียบร้อยในห้องเรียนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม หลังจากพยายามด้วยวิธีการใช้
 ไม้เรียว ให้นักศึกษาคิดหาที่ครูอาจารย์ออกกฎ หรือวางระเบียบให้นักเรียนปฏิบัติ แต่การยอมรับก็ยังไม่
 ผลดีนัก ครูประจำชั้นได้ชวนนักเรียนในห้องให้ร่วมกัน "ตระหนัก" ถึงปัญหาในห้องเรียน เช่น ความ
 ลกปรก การแต่งกายนักเรียน การไม่มีระเบียบในห้องเรียน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่จะวางกติกา
 กันเอง จนในที่สุดได้ระเบียบปฏิบัติประจำห้องที่ครูรับ เอามาจัดพิมพ์ติดไว้ในห้อง ปรากฏว่าได้รับ
 การยอมรับและการปฏิบัติตามอย่างดีกว่ากฎกติกาที่ครูกำหนดกติกานั้น ตัวอย่างเช่นนี้ เป็นตัวอย่าง
 ที่สามารถจะนำไปใช้ในองค์กรหรือรัฐวิสาหกิจที่จะสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่จะเป็นเครื่องมือ
 ของการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพต่อไป

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2546 :198) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของ
 ประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนถึงสุดกระบวนการ ได้แก่
 การวิจัย (ศึกษาชุมชน) การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการการติดตาม

และประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น สำหรับการมีส่วนร่วมในความหมายที่เป็น
 นัยทางการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ทั้งด้านระบบ
 การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม จัดว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ จากประสบการณ์ทำงานของ
 โครงการพัฒนาที่สูง ไทย-เยอรมัน นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541 : 113-114) ได้สรุปประสบการณ์
 การทำงานที่ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ 2 ด้านด้วยกัน คือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม
 สามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้
 - 1.1 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกัน
 ระหว่างชุมชน
 - 1.2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆภายในชุมชน
 และระหว่างชุมชน
 - 1.3 การจัดทัศนศึกษาดูงาน และการเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ข้อคิดเห็น
 และแลกเปลี่ยนแนวคิด และประสบการณ์
 - 1.4 การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ
 - 1.5 การลงมือปฏิบัติจริง
 - 1.6 การถอดประสบการณ์ และสรุปบทเรียนจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงาน
 ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. การพัฒนาผู้นำและเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้หรือความสามารถ
 ที่มีอยู่จะช่วยให้ผู้นำสามารถริเริ่มกิจกรรม การแก้ปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ดังนี้
 - 2.1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำ ทั้งภายในชุมชนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้
 ที่กว้างและชัดเจนขึ้น
 - 2.2 สนับสนุนให้เกิดเวทีเรียนรู้ระหว่างผู้นำ ทั้งภายในชุมชนและสิ่งที่ทำให้เกิด
 การเรียนรู้ที่กว้างและชัดเจนขึ้น
 - 2.3 สนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนข้อมูล
 ข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
 - 2.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง
 จะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและการจัดองค์กรร่วมกัน ความเห็นของอดิน รพีพัฒน์ (2531 : 49)
 สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

2.4.1 ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงตลอดถึงความต้องการของชุมชน

2.4.2 ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

2.4.3 ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและ แก้ไขปัญหาให้สนองตอบความต้องการของชุมชน

2.4.4 ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่จำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.4.5 ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

2.4.6 ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน

2.4.7 ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย ที่วางไว้

2.4.8 ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรม ที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม

โบรตันและแฮมเชอร์ (Broughton and Hampshire, 1997 : 5) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม คือ

1. การเสริมสร้างอำนาจ จะต้องมีการให้อำนาจที่เป็นธรรมอย่างแท้จริง โดยที่จะต้องสร้างจิตสำนึกที่ดี ที่มีต่อกลุ่มที่อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ และสนับสนุนให้กลุ่มนี้ได้ดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่จะให้กลุ่มสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้มากขึ้น

2. การเสริมสร้างศักยภาพ วิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของประชาชน คือ การได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หากประชาชนได้รับการสนับสนุนให้วางแผนและจัดการในสิ่งที่ตนเองต้องการ ผลที่ได้รับจะเป็นไปตามความต้องการของประชาชนมากที่สุด

3. ประสิทธิภาพ หากประชาชนจะได้ประโยชน์อย่างแท้จริงจากการพัฒนาแล้ว การตัดสินใจใดๆจะต้องเกิดจากความคิดร่วมกันของประชาชน ภายใต้จุดหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น

4. ประสิทธิภาพ การดำเนินกิจกรรมตามแผนงานต่างๆ จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าดำเนินการไปด้วยวิธีการและช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยอาศัยการมีส่วนร่วม

5. การร่วมทุน ระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาจจะเป็นตัวเงินหรือในรูปของความช่วยเหลือ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมาย และสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานพัฒนาชุมชนนั้น ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543 : 139-140) ได้กล่าวว่า ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยนักพัฒนา หรือนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยี จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมพบว่า โดยส่วนใหญ่กระบวนการมีส่วนร่วม จะเริ่มจากการค้นหาปัญหาและสาเหตุ การวางแผนดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล คำว่า " การมีส่วนร่วม " ได้มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะมองทั้งในแง่ของแนวคิดหลักการ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติ ส่วนสายทิพย์ สุกดีพันธ์ (2534 : 92) ได้กล่าวว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกในการพัฒนา จากการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงหมายถึง การคืนอำนาจในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ การพัฒนา และการกำหนดอนาคตของเขา ซึ่งสอดคล้องกับปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543 : 205) ได้กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา เป็นส่วนสำคัญที่นักพัฒนาจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กระทำการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาจึงถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริง เพราะประชาชนเป็นฝ่ายกำหนดความต้องการในการแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเองสรุปกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมคิดค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงินทุนหรือเข้าร่วมบริหารงานการใช้ทรัพยากรการประสานงาน และการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

การมีส่วนร่วมของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์กรท้องถิ่นโดยไพบูลย์ เจริญทรัพย์ (2543 : 35)

ได้ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของกลุ่มสังคมนั้น พบว่า บทบาทของฝ่ายต่างๆในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน มีดังต่อไปนี้

1. องค์กรพัฒนาของรัฐ เป็นผู้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ ให้ความรู้ทางวิชาการ และบริการความสะดวกทางกฎหมายและระเบียบปฏิบัติรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณ
2. องค์กรพัฒนาเอกชน มีบทบาทในด้านการให้ข้อมูลการให้คำปรึกษาชุมชนในการวางแผน และการฝึกอบรม
3. องค์กรพัฒนาระหว่างประเทศ เป็นฝ่ายให้ทุนสนับสนุนโครงการพัฒนาทั้งของรับและองค์กรพัฒนาเอกชน และใช้การประสานงานระหว่างชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านวิทยาการสมัยใหม่และบุคลากร
4. องค์กรประชาชน เป็นฝ่ายระดมความคิด สติปัญญา ทักษะการ โดยใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา

ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น ปรัชญา เวสารัช (2538 : 50) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท พบว่าผู้ที่มีบทบาทหลักในการกระตุ้นและผลักดันกิจกรรมมีส่วนร่วม ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ โดยมีบทบาทคือ การประสานงานติดต่อกับผู้นำ การสนับสนุนทรัพยากร และเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ แต่จากประสบการณ์ในการทำงานแบบมีส่วนร่วมของ นคร สจ.สงเคราะห์สุข (2541 : 17) ได้กำหนดโครงสร้างหลักของการพัฒนาโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีความยืดหยุ่น และมีความคล่องตัวในการบริหาร โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ทีมนักวิชาการ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะการทำหน้าที่สนับสนุนทีมพื้นที่ในการดำเนินงานพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคนิคเฉพาะด้าน หรือการสนับสนุนการประสานงานกับนักวิชาการจากภายนอกเข้ามาเพื่อสนับสนุนงานในพื้นที่
2. ทีมปฏิบัติการ จะทำหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย โดยแต่ละทีมจะมีการกำหนดโครงสร้างและการบริหารภายในทีม โดยสรุปมีลักษณะดังนี้
 - 2.1 ทำงานเป็นทีม
 - 2.2 การสนับสนุนจากฝ่ายวิชาการ
 - 2.3 การกระจายอำนาจการตัดสินใจในทุกระดับ
 - 2.4 การตัดสินใจที่เร็ว สามารถสนองความต้องการในระดับพื้นที่ได้ทันที
 - 2.5 มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของชุมชน

รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้ขององค์กรเอกชนที่ดำเนินงานตามโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตร (2544 : 28) ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ขององค์กรเอกชนใช้เวทีระดับตำบลและหมู่บ้าน ดังนี้

เวทีที่ 1 แนะนำโครงการ สร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่า กำหนดกรอบแนวคิดเรียนรู้ ศึกษาข้อมูลชุมชน (การบ้าน) เช่น ข้อมูลเดิม (สำรวจเอกสาร) ข้อมูลศักยภาพ (เครื่องมือสำรวจ)

เวทีที่ 2 นำเสนอข้อมูลศักยภาพ วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน (จุดอ่อน/แข็ง) กำหนดปัญหาภายในชุมชน (ระยะสั้น-ระยะยาว) การเก็บข้อมูลบัญชีรายรับ-จ่ายในชุมชน (การบ้าน)

เวทีศึกษาดูงาน แยกกลุ่มย่อยศึกษา และศึกษารวมกัน (กลุ่มใหญ่)

เวทีที่ 3 นำเสนอประสบการณ์ศึกษาดูงาน นำเสนอบัญชีรายรับ-จ่ายของชุมชน นำข้อมูลวิเคราะห์จากเวที 2 มาประกอบ กำหนดความไม่ฝันของชุมชน (วิสัยทัศน์) และการบ้าน (การจัดระบบใหม่ภายในชุมชน/การจัดการ)

เวทีที่ 4 กำหนดมาตรการ นโยบาย แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนนำเสนอการจัดระบบใหม่ในชุมชน

เวทีที่ 5 สรุปทำแผน สรุป แนวทางพัฒนาแผน (สภาผู้นำ)

เวทีที่ 6 เวทีประชาพิจารณ์ ทำในหมู่บ้านเพื่อเสนอแผนพัฒนาฯให้ชุมชนตัดสินใจ

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่าง ๆ นั้น นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 185) ได้ให้ความหมาย ดังนี้

1. ในกระบวนการตัดสินใจซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร
2. ในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรมและโครงการ (Erwin. 1976 : 138) ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมคือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา ของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนให้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม นั้น ได้เน้นการทำงานร่วมกับกลุ่ม

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยการกระทำการงานดังกล่าว ในช่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะเหมาะสม (ประสานงาน) กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ชัดว่าเชื่อถือไว้ใจได้ (ความรับผิดชอบ) ส่วนไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า เป็นกระบวนการของรัฐ โดยการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์อาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2524 : 272) ได้อธิบายขั้นตอนที่ควรเข้าไปมีส่วนร่วม ไว้เป็น

4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา เนื่องจากเหตุผลพื้นฐานคือ ชาวชุมชนประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพ ในการพัฒนาชุมชนนั้น
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงานการร่วมแรง ประกอบกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้ผูกพันมากขึ้นและก่อให้เกิดความรู้สึกกัน ในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์ และมีประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อค้นคว้าเพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งจะได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาหนทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ฉอ้าน วุฒิธรรมรักษา (2526 : 16) ได้จำแนกการเข้ามีส่วนร่วมไว้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกำหนดความต้องการ
2. ขั้นวางแผนดำเนินการ
3. ขั้นตัดสินใจ
4. ขั้นดำเนินการ
5. ขั้นติดตามผล

ผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหา และความต้องการด้วยตนเอง โดยเฉพาะในขั้นตอนการวางแผนแก้ไข สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา (ม.ป.ป. : 1-2) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่อไปนี้

1. พลังกลุ่ม เป็นการรวมคนในชุมชนให้เป็น "องค์กรชุมชน" เพื่อแก้ปัญหาพัฒนาท้องถิ่น โดยการศึกษาความต้องการของชุมชน การหาผู้นำ การเชื่อมโยงกลุ่มหรือเครือข่าย การสร้างจิตสำนึก และการสร้างกิจกรรมชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแปรรูปผลผลิต กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มพัฒนาอาชีพ เรียกว่า "ขั้นรวมกลุ่ม"
2. พลังความคิด เป็นการร่วมคิด แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เพื่อนำมากำหนดแนวทาง วิธีการและแผนงานในการแก้ปัญหาของชุมชน เรียกว่า "ขั้นร่วมคิด"
3. พลังการจัดการ เป็นการกำหนดตำแหน่ง บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลในชุมชน เพื่อทำกิจกรรมในการแก้ปัญหาของชุมชน เรียกว่า "ขั้นร่วมทำ"
4. พลังภูมิปัญญา เพื่อให้บุคคลในชุมชน เกิดความรู้ และมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาและสร้างกิจกรรมในชุมชนได้อย่างมั่นคง สามารถสร้างองค์ความรู้ นำไปสู่การพัฒนาและเผยแพร่สู่องค์กรชุมชนอื่นๆ เรียกว่า "ขั้นร่วมสรุปบทเรียน"
5. พลังปิติ เป็นการให้กำลังใจบุคคลที่เสียสละ ทำงานให้ชุมชน และสังคม เช่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ โดยการยกย่อง ชื่นชม ให้รางวัลบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรชุมชน เรียกว่า "ขั้นร่วมรับผลจากการกระทำ" บุคคล

ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ทั้งด้านระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม จัดว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ จากประสบการณ์ทำงานของโครงการพัฒนาที่สูง ไทย-เยอรมัน นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 113) ได้สรุปประสบการณ์การทำงานที่ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ 2 ด้านด้วยกัน คือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้
 - 1.1 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน
 - 1.2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆภายในชุมชน และระหว่างชุมชน

1.3 การจัดทัศนศึกษาดูงาน และการเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ข้อคิดเห็นและแลกเปลี่ยนแนวคิด และประสบการณ์

1.4 การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ

1.5 การลงมือปฏิบัติจริง

1.6 การถอดประสบการณ์ และสรุปบทเรียนจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาผู้นำและเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้หรือความสามารถที่มีอยู่ จะช่วยให้ผู้นำสามารถริเริ่มกิจกรรม การแก้ปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ดังนี้

2.1 แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้นำ ทั้งภายในชุมชนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างและชัดเจนขึ้น

2.2 สนับสนุนให้เกิดเวทีเรียนรู้ระหว่างผู้นำ ทั้งภายในชุมชนและสิ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างและชัดเจนขึ้น

2.3 สนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและการจัดองค์กรร่วมกัน

3. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาตามที่กล่าวมาข้างต้น ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 :143) ได้กล่าวว่า ประชาชนอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ ดังนั้นการตัดสินใจ จึงเป็นส่วนสำคัญที่นักพัฒนาจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กระทำการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา จึงถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริงเพราะประชาชนเป็นฝ่ายกำหนดความต้องการในการแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับการเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมคิดค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

3.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้

3.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุนหรือเข้าร่วมบริหารงานการใช้ทรัพยากรการประสานงานและการช่วยเหลือจากภายนอก

3.4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม

3.5 การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทันที

จากการศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วม ความหมายของการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วม ในการพัฒนานั้น สรุปได้ว่าการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการ ดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา ของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขัน ของประชาชนให้ความคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จนสามารถถอดบทเรียนจากประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล

ความสำคัญในการจัดทำแผนชุมชน

การจัดทำแผนชุมชน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการ พึ่งพาตนเองให้แก่ชุมชน เนื่องจากในการจัดทำแผนชุมชนผู้นำชุมชนจะต้องสรุป และวิเคราะห์ข้อมูล ศักยภาพของชุมชน ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมเวทีตำบล และประสบการณ์การศึกษาดูงานในพื้นที่ ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ และนำมาเชื่อมโยงเข้ากับความต้องการของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ในรูปแบบของแผนการดำเนินงานที่มีการกำหนดระบบบริหารระดับตำบล และเป้าหมายของการทำ แผนชุมชนพึ่งตนเองไว้ (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (มปป.) ดังนี้

1. การให้ชุมชนได้มาคิดร่วมกันว่า ทำอย่างไรชุมชนจึงจะสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งแต่ละ ชุมชนย่อมแตกต่างกันไป เป้าหมายของการทำแผนชุมชนพึ่งตนเองจึงไม่ใช่การเร่งทำเพื่อให้ได้แผน เท่านั้น
2. เป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้และแสวงหาแนวทางพึ่งตนเองของชุมชน ให้อยู่ได้ในระยะยาวต่อไป
3. เป็นการพึ่งตนเองบนรากฐานของปัญญาและการได้เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกรมส่งเสริม การเกษตร (2544 : 3-4) ได้ระบุว่า เป็นการนำข้อมูลเหล่านั้นมาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกันแล้ว กำหนดออกมาให้ชัดเจนว่า เป้าหมายที่จะพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนนั้นใครจะทำอะไรบ้าง ต้องทำ เสร็จเมื่อไรต้องแสวงหาความร่วมมือจากใครเช่น ผลักดันแผนให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การ สนับสนุนต่อไป

การดำเนินงานเกี่ยวกับแผนแม่บทชุมชน

กระบวนการจัดทำแผนชุมชนเกิดขึ้นมาด้วยสาเหตุหลายประการด้วยกัน ตั้งแต่การไม่ประสบความสำเร็จของกลไกการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ของชุมชนในรูปแบบเดิมของภาครัฐ เช่น มาตรการแก้ไขปัญหามิได้ตอบสนองความต้องการของชุมชน ความล้มเหลวของกลไกการบริหารจัดการที่มีการคอรัปชั่น การวางแผนสั่งการจากบนลงล่างทำให้ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่และยังสร้างนิสัยการรอรับความช่วยเหลือต่างๆ จากภาครัฐให้กับประชาชนนอกจากนี้การถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่เข้ามาจับซื้อผลผลิตภายในชุมชนและภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ที่ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานซึ่งส่งผลกระทบต่อแรงงานในระดับล่างที่ส่วนใหญ่เป็นคนในชนบทต้องอพยพกลับไปยังถิ่นฐานเดิม สาเหตุต่างๆ เหล่านี้ทำให้ชุมชนหลายชุมชนเห็นว่าไม่สามารถที่จะพึ่งพารัฐและหน่วยงานราชการแต่เพียงฝ่ายเดียวและเห็นความสำคัญของการกลับมาพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่ชุมชนและการรวมกลุ่มโดยธรรมชาติต่างๆ เกิดขึ้น เช่น ชุมชนไม้เรียง ในอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่หลายฝ่ายยอมรับว่าเป็นต้นแบบของชุมชนเข้มแข็งและมีการวางแผนแม่บทชุมชนที่ดี กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ ในจังหวัดสงขลา ธนาคารชุมชนในจังหวัดพะเยาและการเกิดขึ้นของกลุ่มอาชีพอื่นๆ ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย ประกอบกับในระยะหลังมีกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน(NGOs)เข้ามาทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นพลังที่ทำให้กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมีพัฒนาการมาโดยตลอด โดยในระยะต่อมาสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และธนาคารโลก (World Bank) ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลางและการสร้างทุนให้กับชุมชนจึงได้มี "มาตรการเพิ่มพลัง" (Empowerment) จัดสรรเงินให้รัฐบาลไทยกู้เงินเพื่อไปจัดทำโครงการต่างๆ ที่ช่วยเพิ่มพลังและเพิ่มทุนทางสังคมให้กับชุมชน เช่น การสนับสนุนเงินของ UNDP ในปี พ.ศ. 2542 ที่ให้กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับเครือข่ายภูมิปัญญาไทยและมูลนิธิหมู่บ้าน จัดทำแผนแม่บทชุมชนขึ้นภายใต้โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืน" ต่อมากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) ได้นำเสนอกระบวนการจัดทำแผนชีวิตชุมชนในพื้นที่ตำบลไม้เรียงต่อผู้นำและองค์กรชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศตลอดจนได้สนับสนุนงบประมาณและประสานความร่วมมือกับองค์กรชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งในระยะนี้เองที่ทำให้หลายหน่วยงานโดยเฉพาะภาครัฐเห็นความสำคัญของกระบวนการดังกล่าวนี้ จึงได้มีแนวคิดที่จะสนับสนุนและขยายผลเพื่อดำเนินการให้ครอบคลุมทั่วประเทศ (กรมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น. 2551 : ออนไลน์)

สถานการณ์ของแผนแม่บทชุมชนในปัจจุบัน

กล่าวได้ว่าการดำเนินงานของการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่มีจุดเริ่มต้นมาจากภายนอก ระบบความคิดของทางราชการเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาประเทศตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9(2545-2549) ที่กำหนดให้ชุมชนต้องเข้ามามี ส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และยังสอดคล้องกับนโยบายต่างๆของรัฐบาลปัจจุบัน เช่น นโยบาย แก้ไขปัญหาความยากจนที่รัฐบาลมียุทธศาสตร์อย่างชัดเจนในการกำหนดพื้นที่เป็นตัวตั้ง นโยบาย การปฏิรูประบบราชการ ที่กำหนดให้หน่วยงานราชการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ต้องวางมาตรการและ กิจกรรม ที่เปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมภายในปี พ.ศ. 2550 นโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณ ให้กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) ร้อยละ 35 ในปี พ.ศ. 2549นโยบายผู้ว่าฯ ซีอีโอ ที่เห็นชอบให้ผู้ว่าราชการในทุกจังหวัดเป็นผู้บริหาร สูงสุดของจังหวัด และมีบทบาทในการบริหารงาน นอกจากนี้นโยบายเร่งด่วนอื่นๆของรัฐบาลก็มี เป้าหมาย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรง ได้แก่ โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการพักชำระหนี้เกษตรกรรายย่อย โครงการธนาคารประชาชนโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคจากความสอดคล้องของกระบวนการ จัดทำแผนแม่บทชุมชนและกลไกการบริหารจัดการของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน รัฐบาลภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)จึงได้ดำเนินการสนับสนุนและขยายผลให้มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนทั่วประเทศบทบาทของ ภาครัฐในการดำเนินงานจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่ผ่านมา มีหลายหน่วยงานที่ได้ให้การสนับสนุน การจัดทำแผนชุมชน และดำเนินการแล้วเสร็จโดยเป็นหน่วยงานจากภาครัฐโดยตรง 3 หน่วยงาน คือ กรมส่งเสริมการเกษตรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สำนักงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และหน่วยงาน ที่จัดตั้งขึ้นโดยอิสระจากความร่วมมือของรัฐบาล คือสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (Social Investment Fund) โดยจำนวนพื้นที่ตำบลที่จัดทำแผนชุมชนของหน่วยงานต่างๆ (กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น 2551: ออนไลน์.)

แนวทางการดำเนินงานจัดทำแผนชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร.(2542 : 10) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดทำแผนชุมชน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ค้นหาผู้นำอาสาสมัคร ในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนต้องให้มีผู้แทนที่มาจาก หลากหลายอาชีพ เป็นเวทีที่เปิดให้ทุกคนเข้าร่วมมามีส่วนร่วม ให้มีการค้นหาผู้นำอาสาสมัคร

เพื่อเป็นแกนนำในการผลักดันการดำเนินงานต่างๆ ตามกระบวนการซึ่งควรให้ชุมชนเป็นผู้คัดเลือก
กันเอง เวทีตำบลควรมีคนไม่เกิน 40 คน ซึ่งมาจากทุกหมู่บ้าน

2. การสร้างจิตสำนึกร่วมและกระบวนการคนใหม่ในการพัฒนา การสร้างความตระหนัก
ให้ชุมชนเกิดจิตสำนึก ทศนคติและความเข้าใจร่วมกันในคุณค่า และความจำเป็นของการพัฒนา
แบบพึ่งพาตนเอง ตลอดจนการทำงานเพื่อส่วนร่วมให้แก่ชุมชน และกำหนดทิศทางในการพัฒนา

3. เรียนรู้พัฒนาการของชุมชน การให้ชุมชนได้เรียนรู้การพัฒนาชุมชนของตนเองในอดีต
ที่ผ่านมา และสถานการณ์ของชุมชนในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการทบทวนตนเอง เข้าใจตนเอง พร้อมทั้ง
ให้ชุมชนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอดีต ปัจจุบัน ว่ามีข้อดีข้อด้อยอะไร และผลที่เกิดขึ้นกับ
ชุมชนเป็นอย่างไร

4. ประเมินศักยภาพของชุมชน การให้ชุมชนค้นหา และเรียนรู้ศักยภาพของชุมชนตนเอง
โดยการสำรวจข้อมูลในเรื่องจุดแข็งหรือข้อดีในชุมชน เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของดีที่มีอยู่
เกิดความภาคภูมิใจ รักและหวงแหน พร้อมทั้งจะพัฒนาจากพื้นฐานที่มีให้เกิดการพัฒนาใน
ด้านต่างๆ เช่น อาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิต

5. การศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ เป็นการจัดการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน โดยชุมชนได้แลกเปลี่ยน
เรียนรู้กับพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนา เพื่อกระตุ้นและให้ชุมชนได้เรียนรู้ข้อมูลนอกชุมชน
อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

6. กำหนดแผนชุมชนระดับตำบล แผนชุมชนเป็นแผนที่เกิดจากความคิดของคนในชุมชน
ที่ร่วมกันคิดแบบมีส่วนร่วมและจัดทำขึ้นโดยคนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมในวิธี
คิดมาก่อน ซึ่งจะบอกถึงทิศทางการพัฒนาชุมชนว่าจะเดินไปในทิศทางใด แผนชุมชนมีโอกาสจะ
นำไปสู่การปฏิบัติได้

7. ประชาพิจารณ์แผนชุมชน แผนชุมชนที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ จะต้องสร้างความ
เข้าใจกับสมาชิกในชุมชนทั้งหมด เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้รับรู้ว่าชุมชนจะพัฒนาไปอย่างไรมี
แผนงาน/โครงการอะไรบ้าง พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่างๆ ร่วมตัดสินใจในการ
จัดลำดับความสำคัญ และยังเป็นการค้นหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

8. การดำเนินงานตามแผน แผนชุมชนที่ผ่านกระบวนการประชาพิจารณ์แผนแล้วต้องพร้อม
และสามารถปฏิบัติได้ทันที เพราะเป็นแผนแบบพึ่งพาตนเอง ดำเนินการตามศักยภาพของตนเองเท่าที่
จะดำเนินการได้ ก่อนขอรับการสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนและปัจจัยภายนอก

9. การติดตามนิเทศ และการประเมินผล โดยชุมชนมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน
การติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อทราบความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข

การดำเนินงานตามแผนชุมชน

แผนชุมชนเมื่อผ่านกระบวนการพิจารณาแผนแล้ว ต้องพร้อมและสามารถปฏิบัติได้ทันที เพราะเป็นแผนแบบพึ่งพาตนเอง ดำเนินการตามศักยภาพของตนเองเท่าที่จะดำเนินการได้ ก่อนขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนและปัจจัยภายนอก แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกแผนงานชุมชนจะสามารถดำเนินการได้เองทั้งหมด อาจมีบางกิจกรรมที่ชุมชนจะต้องขอรับการสนับสนุนจากภายนอกด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้ามาช่วยสนับสนุนให้แผนสามารถดำเนินการได้ต่อไป กรมส่งเสริมการเกษตร (2542 : 15) ระบุว่า เมื่อชุมชนมีแผนที่ได้จากความต้องการของชุมชนแล้ว ในส่วนที่จะต้องขอรับการสนับสนุนกิจกรรม ตามแผนดังกล่าว แหล่งเงินทุนอาจมาจากหลายแหล่งด้วยกัน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานราชการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมตามแผนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สำหรับโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน ได้จัดตั้งกองทุนสมทบกิจกรรมชุมชนตามแนวทางการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทั้งในด้านการวางแผนและการดำเนินกิจกรรม โดยมีลักษณะกองทุน ดังนี้

1. กองทุนสมทบกิจกรรมชุมชน ตามแนวทางการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนบริหารกองทุนโดยคณะกรรมการระดับกรม
2. กองทุนสมทบกิจกรรมชุมชน จังหวัด บริหารกองทุนโดยคณะกรรมการระดับจังหวัด
3. กองทุนหมุนเวียนกิจกรรมชุมชน ตำบล บริหารกองทุน โดยคณะกรรมการระดับตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น (2551 : 89-90) ได้กล่าวว่า ในฐานะหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาพื้นที่ที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนชุมชนและนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติ สามารถสรุปแนวทางการดำเนินงานเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1. การเตรียมการจัดทำแผน
 - 1.1 เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคประชาชน กำหนดพื้นที่ กลไกการดำเนินงานและแบ่งความรับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกัน จัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ
 - 1.2 ทำความเข้าใจกับบุคลากรในองค์กร ทั้งภาคการเมือง และข้าราชการท้องถิ่น
 - 1.3 ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคประชาชนทำความเข้าใจการดำเนินงานในพื้นที่กับผู้นำชุมชน และประชาชน

1.4 ร่วมคัดเลือกแกนนำประชาชนในพื้นที่เพื่อส่งเข้ารับการฝึกอบรมเป็นวิทยากร
กระบวนการแผนชุมชน

1.5 สนับสนุนการจัดเตรียมเวทีสร้างความเข้าใจทุกภาคส่วนในชุมชน

2. การจัดทำแผนชุมชน

2.1 สนับสนุนให้วิทยากรแผนชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ดำเนินการ
ในพื้นที่ชุมชน

2.2 นำข้อมูลการพัฒนาในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสังเคราะห์กับ
ข้อมูลรายครัวเรือน และข้อมูลชุมชน

2.3 ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลการพัฒนาของส่วนราชการเข้าร่วม
สังเคราะห์กับข้อมูลรายครัวเรือน และข้อมูลชุมชน

2.4 สนับสนุนให้คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และส่งนักวิชาการด้านแผนพัฒนา
ท้องถิ่นเข้าร่วมเวทีสังเคราะห์ข้อมูล จากปัญหาความต้องการของชุมชน จัดลำดับความสำคัญ
กำหนดแผนงาน โครงการ ยกร่างแผนชุมชน

2.5 สนับสนุนการจัดเวทีนำร่างแผนชุมชนเข้าสู่กระบวนการประชาคมของชุมชนเพื่อ
รับรองเป็นแผนชุมชนระดับหมู่บ้าน

2.6 จัดให้มีเวทีสังเคราะห์แผนชุมชนระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นแผนชุมชนระดับตำบล
และระดับเทศบาล

2.7 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีเวทีพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอและมีการปรับแผนชุมชนทุกปี

3. การนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติ เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณานำแผนชุมชน
ไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

3.1 เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล นำข้อมูล ปัญหา ความต้องการที่ได้มาจากการ
ระดมสมองจากแผนชุมชนที่จัดทำเสร็จแล้วมาประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
ตนเอง(แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา)

3.2 เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณานำโครงการ/กิจกรรมตามความจำเป็น
ที่เกินศักยภาพของชุมชน มาบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนพัฒนาสามปี) เพื่อเป็นกรอบในการ
จัดทำงบประมาณ อันเป็นการนำแผนชุมชนไปสู่การปฏิบัติอีกทางหนึ่ง

3.3 เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาแผนชุมชนในส่วนที่เกินอำนาจหน้าที่
หรือฐานะทางการคลังของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อส่งให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่

รับผิดชอบหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือบูรณาการการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบลร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตาม (1) และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

คณะกรรมการบริหาร มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามปกติ ข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
2. จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ
3. รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย หน้าที่ในการวางแผนพัฒนาตำบล มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้จัดทำแผนพัฒนาตำบล ได้แก่ คณะกรรมการบริหาร อบต.
2. วิธีการจัดทำแผนพัฒนาตำบล คณะกรรมการบริหาร อบต. ควรคำนึงถึง
 - 2.1 ต้องใช้ข้อมูล กขช. 2ค จปฐ. และข้อมูลเฉพาะอย่าง
 - 2.2 นโยบายที่กำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำแผน
 - 2.3 ต้องคำนึงถึงแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ
 - 2.4 ความสัมพันธ์งบประมาณระหว่างหน่วยงานภูมิภาคในพื้นที่เพื่อรับการสนับสนุน

เช่น คปต. หรือกระทรวงหลัก

ผู้นำชุมชน

ผู้นำในระดับท้องถิ่น นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ส่วนผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้ที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ ผู้ที่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาอาชีพ ด้านสังคม หรือปราชญ์ชาวบ้าน บุคคลเหล่านี้มักจะไม่มิตำแหน่งใดในชุมชน แต่ที่มีความพร้อม และเสียสละเพื่อส่วนรวม สรุปสาระสำคัญการเป็นผู้นำได้ 2 ประการ (สงวน นิตยารัมภ์ และคณะ. 2541 : 333) ดังนี้

1. ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลสามารถทำให้ผู้คนเดินตาม หรือทำตามในสิ่งที่ผู้นำพยายามจะนำให้ทำ ชาติซึ่งอิทธิพลที่สามารถทำให้คนเดินตามภาวะผู้นำก็ไร้ความหมาย การเดินตามนั้นมิได้หมายความว่า ทำกันในเฉพาะที่ผู้นำนั้นๆ มีอำนาจอยู่ สามารถให้ผู้คนเกรงกลัว จึงเดินตามทำตามในสิ่งที่ผู้นำสั่งให้ทำ แต่แม้ว่าผู้นำนั้นๆ ไม่ได้อยู่ในอำนาจแล้ว ผู้คนก็ยังเดินตามในสิ่งที่ผู้นำเหล่านั้นพูดไว้ หรือปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่าง

2. ผู้นำ คือ ผู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ "ผล" สำเร็จที่ดี ผลสำเร็จเป็นสิ่งที่วัดผลภาวะผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็น "อาการนำ" ที่เห็นได้ด้วยตา แต่เป็นผลสำเร็จที่เกิดจากภาวะการนำจริงๆ ผู้นำที่แท้จริงอาจจะไม่ใช่ผู้นำที่อยู่ในตำแหน่ง มีชื่อเสียงอย่างที่คนทั่วไปไม่มีความรู้สึกว่าคุณนำดังกล่าวกำลังแสดงอาการนำอยู่ อย่างที่เรียกกันว่าเป็น "ผู้นำที่ไม่ได้นำ" ดังนั้นในความหมายนี้ ภาวะผู้นำจึงวัดกันด้วยผลที่เกิดจากการนำไม่ได้วัดกันด้วยตำแหน่งหรืออาการที่ได้แสดงว่ากำลังนำอยู่

คุณลักษณะของผู้นำ

สังคมมนุษย์ต้องการมีผู้นำ เนื่องจากต้องมีบุคคลที่จะช่วยประสาน ให้เกิดการรวมตัวและทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างสรรคสิ่งต่างๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และเพื่อสนองต่อความต้องการของตนเองและกลุ่มโดยส่วนรวม ดังนั้นผู้นำที่จะนำพาให้ชุมชนเดินไปสู่ความสำเร็จดังกล่าวได้จะต้องมีคุณสมบัติ และคุณลักษณะที่สำคัญ (จิตจำนงค์ กิติเกียรติ. 2532 : 110) ดังนี้

1. มีจิตมุ่งที่จะพัฒนา
2. มีความซื่อตรงต่อหน้าที่
3. มีจิตใจเป็นกุศล
4. การยอมรับวิพากษ์การแผนใหม่
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ทศนคติแบบประชาธิปไตย
7. มีความจงรักภักดีต่อสถาบัน
8. มีความเป็นผู้นำ

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชนชั้นนำ สายพิรุณ น้อยศิริ (2530 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่ ด้านบุคลิกและคุณลักษณะของผู้นำองค์กรที่สำคัญ คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ผู้นำมีแนวคิดในการพึ่งพาตนเองและใช้หลักการมีส่วนร่วม ผู้นำมีการกระจายอำนาจบริหาร และมีการทำงานที่เป็นระบบ

และผู้นำมีบทบาทที่สำคัญในการกระตุ้นให้การศึกษาและเป็นผู้รวมกลุ่ม ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับ วรางคณา วงศ์มหาชัย (2535 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่า บทบาทของผู้นำในขั้นตอนการก่อตัวของกลุ่ม บทบาทที่ชัดเจนได้แก่ บทบาทผู้ให้การศึกษาในลักษณะของการประชุม ให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นการ กระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม บทบาทผู้บริหารเป็นผู้วางระเบียบแบบแผนดำเนินการ และจัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมกับกิจกรรม บทบาทผู้นำในขั้นการเจริญเติบโตของกลุ่ม บทบาทในขั้นตอนนี้ไม่แตกต่างไปจากขั้นดำเนินการมากนัก ซึ่งบทบาทที่ชัดเจน ได้แก่ บทบาท ผู้บริหารที่ต้องปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ และการดำเนินการของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์ มีการพิจารณาเงินทุน เพิ่มสมาชิก และเพิ่มกิจกรรม

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

ประวัติขององค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลสนวน จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2539 ตามพระราชกฤษฎีกาที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่มที่ 103 ตอนที่ 194 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2539 มีพื้นที่ 31 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน เป็น 1 ใน 8 ตำบลของอำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากที่ว่าการอำเภอห้วยราชประมาณ 2.5 กิโลเมตร ตามถนน รพช. สายห้วยราช-กระสัง ตั้งอยู่เลขที่ 128 หมู่ที่ 2 ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลห้วยราช	อำเภอห้วยราช
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลสวายจิก	อำเภอเมืองบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลสองชั้น	อำเภอกระสัง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลลิสาณ	อำเภอเมืองบุรีรัมย์

ตำบลสนวนมีพื้นที่ทั้งหมด 19,375 ไร่ หรือประมาณ 31 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 17.22 ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอห้วยราช

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ทั่วไปของตำบลสนวน เป็นที่ราบลูกคลื่นลอนตื้น สภาพเป็นดินร่วนปนทราย บางแห่งดินมีลักษณะเป็นหินภูเขาไฟ มีระบบคลองชลประทานผ่านแต่จะประสบปัญหาภัยแล้งเป็นประจำ

การปกครอง

การปกครองตำบลสนวนอยู่ในเขต อบต. ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านสวายจิก
- หมู่ที่ 2 บ้านสนวนนอก
- หมู่ที่ 3 บ้านสนวนใน
- หมู่ที่ 4 บ้านชะขอ
- หมู่ที่ 5 บ้านสวายจิกน้อย
- หมู่ที่ 6 บ้านจบก
- หมู่ที่ 7 บ้านโคกกด้น
- หมู่ที่ 8 บ้านพลวงน้อย
- หมู่ที่ 9 บ้านระกา
- หมู่ที่ 10 บ้านหนองโพธิ์
- หมู่ที่ 11 บ้านหนองบัว
- หมู่ที่ 12 บ้านโคกสุวรรณ

ประชากร

ตำบลสนวน มีประชากรทั้งสิ้น 5,346 คน แยกเป็น ชาย จำนวน 2,616 คน หญิง จำนวน 2,730 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 169 คน/ตารางกิโลเมตร มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งตำบล จำนวน 3,807 คน

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ ประชาชนในตำบลสนวน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์

สภาพทางสังคม

1. การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 12 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ 2 แห่ง

2. สถาบันองค์กรทางศาสนา

- วัด 3 แห่ง
- สำนักสงฆ์ 1 แห่ง

3. สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง
- ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 12 แห่ง

- อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน 143 คน

4. การบริการพื้นฐาน

- ถนนลาดยาง รพช. 2 สาย

- ถนนลูกรัง 4 สาย

- ตู้โทรศัพท์สาธารณะ 10 แห่ง

- หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน 12 แห่ง

5. การไฟฟ้า

- มีไฟฟ้าใช้ 12 หมู่บ้าน

- จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า 1,142 ครัวเรือน

6. แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ ลำห้วย 1 สาย คือ ห้วยตลาด

- หนองน้ำสาธารณะ 5 แห่ง คือ หนองบัว หนองระเบ็ก 2 แห่ง หนองเดิน

หนองมโนไพร

7. การบริการสาธารณะ

- ประปาหมู่บ้าน 2 แห่ง

8. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- บ่อน้ำโยก 8 แห่ง

- ประปาหมู่บ้าน 5 แห่ง

- ฝาย 2 แห่ง

- บ่อน้ำตื้น 11 แห่ง

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการเลือกตั้ง จำนวน 24 คน คณะผู้บริหาร จำนวน 4 คน (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองนายก จำนวน 2 คน และเลขานุการนายก จำนวน 1 คน) ตามพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และมี เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน จำนวน 23 คน

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

ที่มา : (องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน. 2551 : 5)

สำหรับประมาณการรายได้ประจำปี พ.ศ. 2551 เป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 17,641,500 บาท
แยกเป็น

- รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนวนจัดเก็บเอง เป็นเงิน 48,800 บาท
- รายได้ที่ส่วนราชการจัดเก็บ เป็นเงิน 8,792,700 บาท
- เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เป็นเงิน 8,800,000 บาท

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มุ่งบริหารจัดการภารกิจต่างๆขององค์กรอย่างเป็นระบบ
มีคุณภาพทั้งการประสานงานและบริการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการบริการประชาชนทุกระดับ
ที่ครอบคลุมทุกด้านอย่างมีคุณภาพ เพื่อบรรลุปณิธานนี้ องค์กรส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์
จะดำเนินภารกิจ ดังนี้

1. บริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบโปร่งใส โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ของ
ประชาชนเป็นหลัก
2. จัดให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต มีค่านิยมอย่างถูกต้อง ได้รับการศึกษาที่มี
คุณภาพ ได้มาตรฐาน ได้รับการส่งเสริมสุขภาพ การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต
อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัยต่อสุขภาพ
3. อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญา จารีต ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย ส่งเสริมการ
ท่องเที่ยว การลงทุนและพาณิชย์กรรมของจังหวัด

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

วิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

"อบต.สนวนน่าอยู่ มีความรู้คู่คุณธรรม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เศรษฐกิจมั่นคง
ชุมชนเข้มแข็ง"

ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 อบต.สนวนน่าอยู่ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐาน
และการผังเมือง
- 1.2 การรักษาความสงบ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความเป็น
ระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 2.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี
- 2.2 ให้การสงเคราะห์ราษฎรผู้ที่ควรได้รับการช่วยเหลือ

2.3 ป้องกันและแก้ไขปัญหาลังคม

2.4 ส่งเสริมการประกอบอาชีพและรายได้แก่ประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการศึกษา การกีฬา นันทนาการ และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

3.1 การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของศูนย์เด็กเล็กและการขยายโอกาสทางการศึกษาให้เพียงพอ

3.2 ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจของท้องถิ่น

3.3 ส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาศักยภาพของคนและความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.2 การบริการไปสู่ประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

5.1 การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.2 การปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย

5.3 แนวทางการจัดระบบบำบัดน้ำเสีย

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การส่งเสริมการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

6.1 การส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

7.1 แนวทางส่งเสริมการเกษตร

ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านการเมืองการบริหาร ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

8.1 การพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

8.2 ปรับปรุงระบบการบริหารงานและการบริการประชาชน

8.3 ปรับปรุงและพัฒนารายได้

8.4 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์หัวข้อการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม มีงานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกันที่สร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองของชุมชน สามารถสนับสนุนความมุ่งหมายของงานวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

สายฝน ศรีณาวงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม : ศึกษากรณีตำบลสามบัณฑิต อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาครั้งนี้ มีความมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาขั้นตอน วิธีการ ตลอดจนปัญหาและการแก้ไขการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมโดยสรุปขั้นตอนและวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลสามบัณฑิต ดังนี้

1. ระยะเวลาการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม มีคัดเลือกชุมชนและเตรียมผู้นำชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องวัตถุประสงค์ของการวิจัยร่วมกับผู้นำชุมชน ก่อนกำหนดพื้นที่ในการศึกษา และคัดเลือกผู้นำชุมชน ที่จะเข้าร่วม ในการวิจัย สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน ด้วยการลงพื้นที่ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ของแต่ละหมู่บ้านศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของตำบลและค้นหาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน
2. ระยะเวลาเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบลแบบมีส่วนร่วม และเตรียมความพร้อมผู้นำแต่ละหมู่บ้านการพัฒนาทักษะและความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้วยการศึกษาดูงานจากชุมชนต้นแบบเวทีชาวบ้านระดับหมู่บ้าน ครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุปัญหาของหมู่บ้าน และสำรวจข้อมูลของหมู่บ้านด้วยแบบสำรวจข้อมูลชุมชน
3. ระยะเวลาจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม การผลักดันแผนสู่การปฏิบัติ และสรุปบทเรียนเวทีชาวบ้านระดับหมู่บ้าน ครั้งที่ 3 เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหาของหมู่บ้าน และจัดทำแผนพัฒนาในระดับหมู่บ้าน เวทีชาวบ้านระดับตำบลครั้งที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลระดับหมู่บ้าน ผลักดันแผนและสรุปบทเรียนจากการจัดทำแผนพัฒนาตำบล แบบมีส่วนร่วม

พยอม วุฒิสวัสดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบจากการดำเนินงานการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนน้ำเกี๊ยน ตำบลน้ำเกี๊ยน กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่านมีความมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนน้ำเกี๊ยน และผลกระทบจากการดำเนินงานจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อวิถีชีวิต ชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ ผู้นำชุมชน และการบริหารจัดการชุมชน พบว่าวิธีการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของ

ตำบลน้ำเกีฮ้น ช่วงระยะเริ่มต้นของการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม ใช้มิติ บ้าน วัด โรงเรียน สถานีนามัย หรือเรียกว่ากระบวนการ บวรส. เป็นผู้ขับเคลื่อนโดยนำปัญหาสาเหตุติด ปัญหาการเล่นพนัน และปัญหาการบุกรุกทำลายป่า มาเป็นประเด็นในการจัดเวทีชุมชนแบบไม่เป็นทางการ มีการจัดทำเวทีชุมชนทั้งระดับตำบล/หมู่บ้าน โดยการจัดเก็บข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และปัญหาของ หมู่บ้าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเข้าสู่เวทีชุมชนระดับตำบล และมีการจัดทำแผนร้อยแปด โดยมีองค์กรพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตำบลน้ำเกีฮ้นเป็นผู้ขับเคลื่อน ผลจากการดำเนินงานจัดทำแผนชุมชนในช่วงที่ผ่านมาปรากฏให้เห็นชัดเจน อีกทั้งแผนชุมชนยังได้รับการสนับสนุนจาก อบต. น้ำเกีฮ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง

นพพร นพรัตน์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการจัดทำแผนชุมชนเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน กรณีศึกษาตำบลวิเศษนคร อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในการจัดทำแผนชุมชน การวิจัย ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ผลจากการวิจัย พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ จะต้อง มีรูปแบบที่ชัดเจนได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ ชุมชนมีส่วนร่วม เน้นการรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นพอสมควรจึงจะประสบความสำเร็จด้วยดี การให้ ชุมชน จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนการศึกษาดูงาน ได้นำไปสู่การวิเคราะห์และคิดกิจกรรมที่จะพัฒนาชุมชนภายใต้ศักยภาพของตำบล ในส่วนของขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง ได้แก่ ประเด็นการจัดทำแผนระดับตำบล ชุมชนได้เปลี่ยนแนวความคิดของชุมชนไปจากเดิม โดยชุมชนต้องเป็นผู้คิด วิเคราะห์ นำไปปฏิบัติ และรับผิดชอบเอง สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ที่ทำงานแบบบูรณาการ พบว่าขีดความสามารถในการเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้สนับสนุน ให้คำแนะนำ เป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกทำให้ได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น ทั้งยังได้สร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่มากขึ้นในการส่งเสริมการเกษตร อย่างยั่งยืนโดยการเรียนรู้ร่วมกันกับเกษตรกร

ธานี ธรรมสุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรี ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรี ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลกับปัจจัยต่างๆ และศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะ

ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ประชากรที่ศึกษา เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ของจังหวัดเพชรบุรี พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลรวมทุกด้านในระดับปานกลาง จากการทดสอบ สมมติฐาน พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลแตกต่างกันตามปัจจัยต่าง ๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการได้รับการสนับสนุน ด้านการจัดทำแผนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลไม่แตกต่างกันตามปัจจัยต่าง ๆ 5 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และจำนวนตำแหน่งทางสังคม

ชูศักดิ์ ตั้งกองเกียรติ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล จังหวัดเชียงราย โดยมีความมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานบางประการทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) การมีส่วนร่วม (3) ขั้นตอนการดำเนินงาน (4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลจังหวัดเชียงรายปี 2547 พบว่าคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การร่วมคิดตัดสินใจ การวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ การร่วมแสวงหาแนวทางการแก้ไขและกำหนดวิธีการแนวทางการแก้ไขปัญหา การประชุม การประสานงาน การเชิญชวนผู้อื่นเข้ามาร่วม การรับผิดชอบ การปฏิบัติตามงานตามกิจกรรมและร่วมตรวจสอบให้ความช่วยเหลือบริจาคเงิน เพื่อสนับสนุน การให้คำปรึกษาหารือด้านวิชาการในการจัดทำแผนอยู่ในระดับมาก ขั้นตอนการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ในการจัดทำแผนฯ มีความคาดหวังว่าทุกกิจกรรมหรือทุกแผนงานจะต้องได้รับการตอบสนองหน่วยงานของภาครัฐและองค์การบริหารส่วนตำบล สุดท้าย ปัญหาของคณะกรรมการศูนย์บริการฯ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ภายหลังจากจัดเวทีชุมชนไม่มีเอกสารแผนและเวทีต่อเนื่องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร, ไม่ได้นำแผนพัฒนาการเกษตรไปเสนอ เพื่อของบประมาณให้เกิดกิจกรรมแผนงาน โครงการต่างๆ, แกนนำยังขาดความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล, ขาดการประสานกับพื้นที่ข้างเคียงในลักษณะเครือข่าย, ไม่มีการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรหรือทำซ้ำหรือขยายแผน, ขาดองค์ความรู้โดยไม่สามารถสรุปประสบการณ์เป็นองค์ความรู้ถ่ายทอดสู่พื้นที่อื่น ๆ

นุกูล วัฒนากร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลของการ

ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการเข้าร่วมรับฟังการประชุมคณะกรรมการอยู่ระดับตำบล ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นเป็นรูปธรรมในด้านข้อมูลข่าวสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนกับ การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรม การตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับต่ำ

ธงชัย สีโสภณ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนกรณีศึกษา : ชุมชนบ้านฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญมากที่จะต้องพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาส่วนท้องถิ่นให้มีความเจริญ แผนพัฒนามี 2 ประเภท คือ แผนพัฒนาระยะ 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี แผนพัฒนาตำบลเป็นการจัดทำแผนพัฒนาจากเบื้องล่าง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ส่วนกลาง และครอบคลุมทุกแผนงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาของ อบต. ควรจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมทุกด้าน และทำตามความต้องการของประชาชน แผนพัฒนาจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้

ศดาญ ธัญน้อม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จากการศึกษาพบว่า ภาครัฐยังคงมีบทบาทครอบงำในระบบการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือการมีโครงสร้างทางบริหารที่รวมศูนย์อำนาจ บทบาทของ อบต. ถูกถ่ายทอดโดยภาครัฐ เน้นการสั่งการบังคับบัญชาโดยมีระบบราชการอยู่เบื้องหลังการพัฒนา จะมุ่งเน้นภารกิจตามบทบาทหน้าที่ มากกว่าจะเอาตัวปัญหาเป็นตัวกำหนดการระดมทรัพยากรเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านบทบาทของประชาชนยังถูกครอบงำโดยรัฐ แม้จะมีความพยายามจัดตั้งอาสาสมัครชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้นและปรับระบบบริการพัฒนา ให้สอดคล้องกับบทบาทปัญหาของชุมชนมากขึ้น แต่ก็ยังคงเป็นเรื่องของข้าราชการและผู้นำชุมชนที่ภาครัฐเข้าไปจัดตั้งมากกว่าจะเป็นของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติทางระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามที่

ระเบียบกำหนด สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ยังอยู่ในระดับน้อย ทำให้พบว่าประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเท่าที่ควร ดังนั้น หน่วยงานที่มีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริม สนับสนุนด้วยความรู้ความเข้าใจ และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

อารียา บุญเปลื้อง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่น ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเทียบชาวไทยพื้นราบกับชาวไทย ภูเขา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาความแตกต่างในแต่ละด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) ทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขามีส่วนร่วมในระดับ ปานกลาง การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ผู้นำชาวไทยพื้นราบมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง ส่วนชาวไทยภูเขามีระดับการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในระดับน้อย การมี ส่วนร่วมประเมินผลทั้ง ชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ผลการ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้นำชาวไทยพื้นราบกับผู้นำชาวไทยภูเขาพบว่า มีความแตกต่างกัน ในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเกี่ยวกับการประสานยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการ พัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และแนวทางการ พัฒนาจังหวัดและอำเภอ และการมีส่วนร่วมประเมินผลเกี่ยวกับการที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้ แต่งตั้งผู้นำท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการประเมินผลแผนงาน/โครงการ และ ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และ ประสานแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับแผนพัฒนา จังหวัด อำเภอ และแผนพัฒนาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัด อำเภอ และตำบล ผลสืบเนื่องมาจากผู้นำท้องถิ่นชาวไทย ภูเขาขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการวางแผนพัฒนา ท้องถิ่นในเชิงยุทธศาสตร์ และขาดความรู้ใน กระบวนการวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่น ตนเอง และขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ของรัฐบาล

กรรณิการ์ เครือฟู. (2551 : บทคัดย่อ). ได้ศึกษาการประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหาร ส่วนตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการศึกษา พบว่าผู้นำชุมชนใน ตำบลทาบลาตุก มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา อยู่ในระดับน้อย ด้านปัญหาและอุปสรรค ที่พบ ผู้นำชุมชน ส่วน ใหญ่เห็นว่าแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเป็นไปตามนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาและ

สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในด้านความชัดเจนของนโยบาย ความชัดเจนของผู้ปฏิบัติงาน การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการติดต่อประสานงาน การดำเนินการในแต่ละกิจกรรมชัดเจนทุกขั้นตอน ในการจัดทำแผนพัฒนา ด้านปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ในด้านการตัดสินใจ การดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล พบว่าขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนมีความตื่นตัวน้อย ไม่ทันต่อนโยบายของการจัดทำแผนพัฒนา และชุมชนมีความต้องการที่หลากหลาย ทำให้สนองความต้องการได้ไม่ถูกใจ พร้อมกันทุกฝ่าย และการประชาสัมพันธ์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ทั่วถึง ดังนั้นในการจัดทำแผนพัฒนา ควรจัดทำประชาคมตีให้ชุมชนมาพิจารณาพร้อมด้วย เพื่อทราบความต้องการของประชาชน อย่างแท้จริง แล้วนำมาปรับปรุงแผนพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของประชาชน

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีขั้นตอนและวิธีการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะแรกก่อนจัดทำแผนพัฒนามีการจัดเตรียมข้อมูล เช่น ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาศักยภาพของชุมชน การนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยชุมชนมีส่วนร่วมในเวทีเรียนรู้ เพื่อให้ทราบศักยภาพ ปัญหาที่แท้จริง และนำไปสู่การแก้ไขของชุมชน และการจัดทำแผนพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน กระบวนการจัดเวทีเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่ชัดเจน มีวิธีคิดภายใต้ข้อมูลของชุมชนที่ถูกต้อง ในส่วนของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แผนพัฒนาระยะ 5 ปีและแผนพัฒนาประจำปี และควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ เพื่อให้ผลการศึกษามุ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้ศึกษาจึงได้กำหนด แหล่งข้อมูลและกรอบการศึกษา โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 144 คน ประกอบด้วย

1.1 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน จำนวน 12 หมู่บ้านๆละ 2 คน

รวม 24 คน

1.2 ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานเยาวชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ) จำนวน 12 หมู่บ้านๆละ 10 คน รวม 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากร

รายละเอียดของจำนวนกลุ่มตัวอย่างดังแสดง ในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน จำแนกแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)
หมู่ที่ 1	12
หมู่ที่ 2	12
หมู่ที่ 3	12
หมู่ที่ 4	12

ตาราง 1 ต่อ

หมู่บ้าน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)
หมู่ที่ 5	12
หมู่ที่ 6	12
หมู่ที่ 7	12
หมู่ที่ 8	12
หมู่ที่ 9	12
หมู่ที่ 10	12
หมู่ที่ 11	12
หมู่ที่ 12	12
รวม	144

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น

3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จะมีคำตอบให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงใน

ตัวอย่าง

1. เพศ

ชาย

หญิง

ตอนที่ 2 เป็นคำถามการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.สวนวน ลักษณะ

คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก

ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งคำถามครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต. การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต.

ตอนที่ 3 เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิดและหลักการ ตลอดจนสภาพและปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

2.3 นำเสนอร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการควบคุมภาคินพนธ์ ทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุม ตรงสภาพ และปัญหา เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ ได้แก่

2.3.1 นายสมบุญ ชารัมย์ เกษตรจังหวัดบุรีรัมย์

2.3.2 นายศานติ นิกขอบ เกษตรระยองจังหวัดบุรีรัมย์

2.3.3 นายธงชัย เจริญพานิชกุล พัฒนาการจังหวัดบุรีรัมย์

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบ แก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการควบคุมภาคินพนธ์ ทำการตรวจสอบ มาปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้คณะกรรมการควบคุมภาคินพนธ์ พิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน ตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9763 มีค่าสูงผ่านเกณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยของหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล แจ้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน

เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง จำนวน 144 ฉบับ และขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยราชรวบรวมแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 144 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 111)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.5.1-5.0	มีส่วนร่วมมากที่สุด
4.5.1-6.0	มีส่วนร่วมมาก
4.5.1-7.0	มีส่วนร่วมปานกลาง
4.5.1-8.0	มีส่วนร่วมน้อย
1.00-1.50	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในหาคุณภาพของเครื่องมือ
หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอ
ห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้ สัญลักษณ์ทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ทำการวิเคราะห์
จำแนกผลการวิเคราะห์เป็น 3 ตอนดังนี้

1. สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ทำการวิเคราะห์ และจำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดังตาราง 2 - 5 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

สภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของสมาชิก อบต.และผู้นำชุมชน	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	121	84.0
เพศหญิง	23	16.0
รวม	144	100

จากตาราง 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 144 คน เมื่อจำแนกตามเพศ ปรากฏว่า เป็นเพศชายจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 84.0 และเป็นเพศหญิงจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

สภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
30-40 ปี	46	31.9
41-50 ปี	96	66.7
51-60 ปี	2	1.4
รวม	144	100

จากตาราง 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามอายุ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีจำนวนน้อยที่สุด ช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

สภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษา	140	97.2
ชั้นมัธยมศึกษา	3	2.1
ปวช. ปวส. และอนุปริญญา	-	-
ปริญญาตรี	1	0.7
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	144	100

จากตาราง 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาปรากฏว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 97.2 และระดับปริญญาตรี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับตำแหน่ง

สภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับตำแหน่ง		
นายก อบต.	1	0.70
สมาชิก อบต.	24	16.70
กำนัน	1	0.70
ผู้ใหญ่บ้าน	12	8.30
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	12	8.30
ผู้นำกลุ่มอาชีพ	94	65.30
รวม	144	100

จากตาราง 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามระดับตำแหน่ง ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30 รองลงมาเป็นสมาชิก อบต. จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 เป็นนายก อบต.และกำนัน มีจำนวนน้อยที่สุด ตำแหน่งละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70

ตอนที่ 2 การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ปรากฏดังตาราง 6 - 11 ดังนี้

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ
แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามความคิดเห็นสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน
ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมและเป็นรายข้อ

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการศึกษาชุมชน	3.06	0.68	ปานกลาง
2. ด้านด้านการวางแผนการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	3.13	0.62	ปานกลาง
3. ด้านจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต.	3.25	0.66	ปานกลาง
4. ด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน	3.28	0.63	ปานกลาง
5. ด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต.	3.01	0.62	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.15	0.58	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ในการจัดทำ
แผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.28$) รองลงมาคือ ด้านจัดเวทีเรียนรู้เพื่อ
จัดทำแผนพัฒนา อบต. ($\bar{X} = 3.25$) และด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา
อบต. มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.01$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามความคิดเห็นสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ด้านการศึกษาชุมชน โดยภาพรวมและเป็นรายข้อ

การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่จัดทำแผนพัฒนา อบต.	2.81	1.22	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในการชี้แจงสร้างความเข้าใจก่อนเก็บข้อมูลชุมชน	3.33	1.01	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำชุมชนเข้าร่วมเวทีเรียนรู้	2.71	1.02	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนเก็บข้อมูลชุมชน	2.92	1.02	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลชุมชน	2.72	1.09	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลชุมชน	3.06	1.03	ปานกลาง
7. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน	3.19	0.77	ปานกลาง
8. การมีส่วนร่วมในการศึกษาศักยภาพชุมชน	3.16	1.06	ปานกลาง
9. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของชุมชน	3.33	0.96	ปานกลาง
10. การมีส่วนร่วมในการสรุปทบทวนชุมชน	3.41	0.91	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.06	0.68	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 10 การมีส่วนร่วมในการสรุปทบทวนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมา คือ ข้อ 2 การมีส่วนร่วมในการชี้แจงสร้างความเข้าใจก่อนเก็บข้อมูลชุมชน และข้อ 9 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 3.33$) และ ข้อ 3 การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำชุมชนเข้าร่วมเวทีเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.71$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามความคิดเห็นสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชนด้านการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวมและเป็นรายข้อ

การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคประชาชน กำหนดพื้นที่การจัดทำแผนพัฒนา อบต.	2.99	1.30	ปานกลาง
2. ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	3.52	0.97	มาก
3. ร่วมกับหน่วยที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชน ที่แจ้งทำความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. กับผู้นำชุมชนและประชาชน	2.90	1.01	ปานกลาง
4. ร่วมคัดเลือกแกนนำประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเข้าเป็นวิทยากรกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	3.42	1.03	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมสถานที่ในการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต.	3.13	0.96	ปานกลาง
6. มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดประเด็นเนื้อหาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	3.01	0.94	ปานกลาง
7. มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้จัดทำแผนพัฒนา อบต.	3.23	1.01	ปานกลาง
8. มีส่วนร่วมในการวางแผนประชาคมแผนพัฒนา อบต.	3.19	1.01	ปานกลาง
9. มีส่วนร่วมในการจัดทำแนวทางพัฒนาและแผนพัฒนา อบต.	3.21	0.98	ปานกลาง
10. มีส่วนร่วมในการนำเสนอแผนให้ อบต. สนับสนุน	3.72	0.89	มาก
รวมเฉลี่ย	3.13	0.62	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อ 10 มีส่วนร่วมในการนำเสนอแผนให้ อบต. สนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.72$) รองลงมา คือ ข้อ 2 ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ($\bar{X} = 3.52$) และข้อ 3 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชน ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. กับผู้นำชุมชนและประชาชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.90$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามความคิดเห็นสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ด้านจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวมและเป็นรายข้อ

การมีส่วนร่วมจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การคัดเลือกผู้นำเข้าร่วมเวทีเรียนรู้	3.05	1.16	ปานกลาง
2. การกำหนดขั้นตอนการจัดเวทีเรียนรู้	3.16	0.84	ปานกลาง
3. กำหนดเนื้อหาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.27	0.87	ปานกลาง
4. การจัดเตรียมสถานที่จัดเวที	3.41	0.85	ปานกลาง
5. ได้รับมอบหมายในการจัดการ การจัดเวทีเรียนรู้	3.28	1.17	ปานกลาง
6. กำหนดวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.29	0.89	ปานกลาง
7. กำหนดประเด็นปัญหาของชุมชน	3.33	0.94	ปานกลาง
8. การกำหนดวิทยากรกระบวนการ	2.95	0.92	ปานกลาง
9. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	3.47	1.05	ปานกลาง
10. สรุปผลการจัดเวทีเรียนรู้	3.38	0.92	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.25	0.66	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ด้านการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 10. สรุปผลการจัดเวที

เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมา คือ ข้อ 9 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.47$) และข้อ 8 การกำหนดวิทยากรกระบวนการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.95$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามความคิดเห็นสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชนด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมและเป็นรายข้อ

การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาชุมชน	3.50	0.97	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในการเสียดุลด้านแรงงาน ทหารพราน หรือวัสดุอุปกรณ์ ในการพัฒนาชุมชน	3.36	0.84	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชน	3.33	0.96	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมในชุมชน	3.31	0.81	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการ เป็นคณะกรรมการต่างๆในชุมชน	3.25	0.94	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาชุมชน	3.24	0.99	ปานกลาง
7. การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้ของชุมชน	3.28	0.78	ปานกลาง
8. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน	3.07	0.86	ปานกลาง
9. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ประเพณีของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	3.26	0.94	ปานกลาง
10. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน	3.27	0.77	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.28	0.63	ปานกลาง

จากตาราง 10 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ข้อ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 50$) รองลงมา คือ ข้อ 2 การมีส่วนร่วมในการเสียสละด้านแรงงาน ทุนทรัพย์ หรือวัสดุอุปกรณ์ ในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.36$) ข้อ 8 การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.07$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามความคิดเห็นสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชนด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวมและเป็นรายข้อ

ด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตาม แผนพัฒนา อบต.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีส่วนร่วมในการประชุมเตรียมการประเมินผลโครงการ อบต.	3.18	0.98	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินผลโครงการของ อบต.	2.97	1.08	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการประเมินผลโครงการ อบต.	3.03	1.04	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการ อบต.	3.30	0.86	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการประเมินผลโครงการ อบต.	2.99	0.98	ปานกลาง
6. มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการประเมินผลโครงการ	3.20	0.83	ปานกลาง
7. มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลตามแบบประเมินผลโครงการ	3.22	1.00	ปานกลาง
8. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินโครงการ	2.83	1.12	ปานกลาง
9. มีส่วนร่วมในการสรุปผลการประเมินผลโครงการ	2.82	1.22	ปานกลาง
10. มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินโครงการ	2.64	1.06	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.01	0.62	ปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตาม แผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อพบว่า ข้อ 4 มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการ อบต. ($\bar{X} = 3.30$) รองลงมา คือ ข้อ 7 มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลตามแบบประเมินผลโครงการ ($\bar{X} = 3.22$) และข้อ 10 มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.64$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ดังตาราง 12 ดังนี้

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของข้อเสนอแนะการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. สมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ควรได้รับความรู้ความเข้าใจใน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	11	45.8
2. ผู้เข้าร่วมเวทีเรียนรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีความต่อเนื่องในการเข้าร่วมเวทีเรียนรู้ทุกครั้ง	7	29.2
3. แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรครอบคลุมทุกกิจกรรม โดยเฉพาะแผนพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนที่ต้องให้ความสำคัญมาก เช่นเดียวกับแผนพัฒนาด้านอื่นๆ	4	16.7
4. การจัดเวทีเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานมากกว่านี้	2	8.3
รวม	24	100

จากตาราง 12 สมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนา พบว่า ส่วนใหญ่ควรได้รับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 45.8 รองลงมา คือ ควรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 29.2 และการจัดเวทีเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานมากกว่านี้ มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 8.3

บทที่ 5

สรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้เสนอการสรุปผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 144 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน จำนวน 12 หมู่บ้านๆละ 2 คน ผู้นำชุมชน(กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานเยาวชน และผู้นำกลุ่มอาชีพ) จำนวน 12 หมู่บ้านๆละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 144 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น
- 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.สนวน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย

และน้อยที่สุด ซึ่งคำถามครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต. การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต.

ตอนที่ 3 เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยของหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล แจกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง จำนวน 144 ฉบับ และขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยราชรวบรวมแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 144 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล สนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ สมาชิก อบต. นายก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเพศชายมากกว่าเพศหญิงคิดเป็น ร้อยละ 84.0 อายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.70 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 97.20 มีระดับตำแหน่งเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพมากกว่าตำแหน่งอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 65.30
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. และด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต. มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
3. สมาชิก อบต. และผู้นำชุมชนมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ส่วนใหญ่สมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ควรได้รับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือผู้เข้าร่วมเวทีเรียนรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีความต่อเนื่องในการเข้าร่วมเวทีเรียนรู้ทุกครั้ง และการจัดเวทีเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานมากกว่านี้ ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล สนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. เพื่อหาแนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีประเด็นที่ค้นพบอันจะเป็นข้อมูลนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจได้ อภิปราย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ในด้านการศึกษาชุมชน ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการสรุปบทเรียนชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การทบทวนหรือสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติงาน โดยนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาสรุปแสดงข้อมูลออกมา หัวใจสำคัญของกรสรุปบทเรียนคือ ผู้ที่เข้าร่วมเวทีเรียนรู้จะต้องตกผลึกทางความคิด จึงจะได้บทเรียนที่สมบูรณ์ เป็นความสามารถในการรวบรวมใจความหรือเนื้อหาที่สำคัญ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์

และการเชื่อมโยงข้อมูล ทำให้ค้นพบปัญหาที่ต้องการแก้ไขที่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นในขั้นตอนการสรุปบทเรียนจึงทำให้สมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ชูศักดิ์ ตั้งกองเกียรติ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ การประชุม การประสานงาน การเชิญชวนผู้อื่นเข้ามาร่วม การรับผิดชอบ และอื่นๆอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนในประเด็นการมีส่วนร่วมในการสรุปบทเรียน ของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ดังกล่าว

2. จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต. ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน มีพื้นฐานการศึกษา ที่แตกต่างกัน จึงมีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆ เช่น ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. การมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับธานี ธรรมสุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรี จากการศึกษาวิจัย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลรวมทุกด้านในระดับปานกลางเช่นกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลแตกต่างกันตามปัจจัย 4 อย่าง คือ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการได้รับการสนับสนุนด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลไม่แตกต่างกันตามปัจจัยต่างๆ 5 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และจำนวนตำแหน่งทางสังคม แต่ไม่สอดคล้องกับ พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : บทคัดย่อ) เพราะจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร ดังนั้น หน่วยงานที่มีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนด้วยความรู้

ความเข้าใจ และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

3. จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน ในประเด็น การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับชุมชนค่อนข้างน้อย ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลควรจะเน้นการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ อบต. ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับบุญถวิล วัฒนากกร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นเป็นรูปธรรมในด้านข้อมูลข่าวสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนกับ การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรม การตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับต่ำ เช่นกัน และสอดคล้องกับกรณีการ เครือฟู. (2551 : บทคัดย่อ). ได้ศึกษาการประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนมีความตื่นตัวน้อย ไม่ทันต่อนโยบายของการจัดทำแผนพัฒนา และชุมชนมีความต้องการที่หลากหลาย ทำให้สนองความต้องการได้ไม่ถูกใจ พร้อมกันทุกฝ่าย และการประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ทั่วถึง ดังนั้นในการจัดทำแผนพัฒนา ควรจัดทำประชามติให้ชุมชนมาพิจารณาร่วมด้วย เพื่อทราบความต้องการของประชาชน อย่างแท้จริง แล้วนำมาปรับปรุงแผนพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของประชาชน

4. จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต. ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลในรูปแบบคณะกรรมการที่ประกอบด้วยหลายฝ่าย เช่น ข้าราชการ สมาชิก อบต. และผู้นำชุมชน แต่ไม่ครอบคลุมทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ซึ่งสอดคล้องกับธานี ธรรมสุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน และสอดคล้องกับอารีญา บุญเปลื้อง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำ

แผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่น ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่: เปรียบเทียบชาวไทยพื้นราบกับชาวไทยภูเขาเมื่อพิจารณาความแตกต่างในแต่ละด้าน คือ การมีส่วนร่วมประเมินผลทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากผลการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้แต่งตั้งผู้นำท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการประเมินผลแผนงาน/โครงการ และร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสานแผนพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับแผนพัฒนา จังหวัด อำเภอ และแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัด อำเภอ และตำบล ผลสืบเนื่องมาจากผู้นำท้องถิ่นชาวไทยภูเขาขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการวางแผนพัฒนา ท้องถิ่นในเชิงยุทธศาสตร์ และขาดความรู้ในกระบวนการวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่น ตนเอง และขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาชุมชน เป็นกระบวนการเก็บข้อมูลบริบทของชุมชนชุมชน ประกอบด้วยข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดเวทีเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาในทุกด้าน ดังนั้น การเก็บข้อมูลชุมชน ควรได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน และเป็นข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน จึงจะสามารถแก้ปัญหาและความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. ต้องมีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจน รวมถึงการสรุปผลการจัดเวทีเรียนรู้ทุกครั้งเพื่อนำเนื้อหาไปดำเนินการให้ต่อเนื่องในเวทีครั้งต่อไป และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเวทีได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากที่สุด และเคารพในมติหรือข้อปฏิบัติของส่วนรวมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบต่อการดำเนินงานตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาและเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็นของชุมชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ อบต.

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2542). คู่มือการดำเนินงานโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน. อุดลำนานา.
- (2544). รายงานผลการดำเนินงานโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน ประจำปี 2544. อุดลำนานา
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb3/kp.htm
- กรรณิการ์ เครือฟู. (2551). การประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลทาปลาตูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิตจำนงค์ กิติกริตติ. (2532). การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2524). การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท. จักรกฤษณ์ นรมิตินตุงการผดุงการ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร.
- นอาน วุฒิธรรมรักษา. (2526). ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของ ตำบลคุ้มพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์
- ชูศักดิ์ ตั้งกองเกียรติ. (2548). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล จังหวัดเชียงราย. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ธนาวิทย์ กางการ. (2549). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ วิทยานิพนธ์.
- ธานี ธรรมสุวรรณ. (2548). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรี. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ธงชัย สีไลภณ. (2546). แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านฝาย ตำบลเมืองฝาย อำเภอหนองหงส์ ออนไลน์. แหล่งที่มา : <http://journal.dru.ac.th/irweb/cgi-bin/irweb>.

- นพพร นพรัตน์ . (2547). การศึกษารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการจัดทำแผนชุมชน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน กรณีศึกษา ตำบลวิเศษนคร อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการพัฒนาที่สูง ไทย-เยอรมัน.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน พัฒนาชุมชน. ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ทวี หงษ์วิวัฒน์
- นุกูล วัฒนากร. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. ออนไลน์. แหล่งที่มา : http://dit.dru.ac.th/home/005/Excellent/thongchai_lesson%202.doc.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- .(2546). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปรัชญา เวสารัช. 2538. รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อ พัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาอาสาสมัครบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พยอม วุฒิสวัสดิ์ . (2547). ผลกระทบจากการดำเนินงานการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนน้ำเกียน ตำบลน้ำเกียน กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ไพบุลย์ เจริญทรัพย์. (2543). การส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพฯ. นวนก.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การ พัฒนาปัจจุบัน. ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข.(อัคราเนา)
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2546). การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาองค์กร บรรยายในการสัมมนา นายจ้าง และลูกจ้างภาครัฐวิสาหกิจ เรื่อง "ระบบทวิภาคีกับการแก้ปัญหาแรงงานในรัฐวิสาหกิจ

วันที่ 6-8 มีนาคม 2546 โรงแรมพญาเชนเตอร์ เมืองพญา ชลบุรี จัดโดย กองรัฐวิสาหกิจ
สัมพันธ์ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน อัดสำเนา.

วรางคณา วงศ์มหาชัย. (2535). บทบาทของผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชน : ศึกษาเฉพาะ
กรณีการพัฒนาองค์กรประชาชนระหว่างชุมชนของมูลนิธิพัฒนาอีสาน วิทยานิพนธ์
สส.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศดาญ ธัญน้อยม. (2545). กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนปบ
อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์บัณฑิต (สาขาการเมืองการ
ปกครอง) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สงวน นิตยารัมย์พงศ์. และคนอื่นๆ. (2541). ผู้นำ. กรุงเทพฯ : มติชน.

เสรี พงศ์พิศ. (2544). แนวคิด แนวปฏิบัติ ประสบการณ์ กองทุนหมู่บ้านและสวัสดิการชุมชน.

สายฝน ตรีณาวงษ์. (2547). การจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม : ศึกษากรณีตำบล
สามบัณฑิต อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาวิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์
การพัฒนา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
ถ่ายเอกสาร.

สายทิพย์ สุกดีพันธ์. (2534). อุดมการณ์พัฒนากับการสาธารณสุขมูลฐานในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สายพิรุณ น้อยศิริ. (2530). ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรประชาชนในชนบท : ศึกษา
เฉพาะกรณีธนาคารข้าว บ้านโนนขุย อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. (ม.ป.ป.). แผนชุมชนพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
เพื่อสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2550).
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา. (ม.ป.ป.). แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน. (ฉบับทดลอง). ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน. (2551). แผนพัฒนาสามปี(พ.ศ. 2552-2554). (อัดสำเนา)

อดิน รพีพัฒน์. (2531). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ
วัฒนธรรมไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาของศูนย์นโยบายสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล. 10-12 กุมภาพันธ์ 2527. (อัดสำเนา).

อารีญา บุญเปลื้อง. (2549) .การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่น ใน
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่: เปรียบเทียบชาวไทยพื้นราบ กับชาวไทยภูเขา
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Broughton, B & Hampshire, J. (1997). Bridging the Gap : A Guide to Monitoring and
Evaluating Development Projects. Canberra : Pirie Printers.

Erwin, William. (1976). Participation Management : Concept, Theory and Implementation,

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณสมบูรณ์ ชารัมย์

ด้วย นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๖/๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คีย์ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศษ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณसानติ นึกชอบ

ด้วย นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน ตะเนวัน เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำกรวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ร. งาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณธงชัย เจริญพานิชกุล

ด้วย นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน ตะเนวัน เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๖๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ตะอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๗๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๕๕.๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยราช

ด้วย นางชนวรรณ สวัสดิ์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประจัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางชนวรรณ สวัสดิ์ชัย ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๒๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ตี ๓๗๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศษ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๕๕.๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ท่านันต์คำบลช่วยราช

ด้วย นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะวัน เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๒๑๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ตะอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คีย์ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศษ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๑๕๕.๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน.....

ด้วย นางชนวรรณ สวัสดิ์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางชนวรรณ สวัสดิ์ชัย ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๒๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คย ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ บร 1609/ 1๖๑

สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยราช

ถนนกระสัง-ห้วยราช บร 31000

11 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์คัดแบบสอบถามงานวิจัย

เรียน นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลสนวน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามฯ จำนวน 1 ชุด

ด้วยข้าพเจ้า นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคินิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาภาคินิพนธ์ ไ้ร่ขอความอนุเคราะห์นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลสนวน กำนันผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน ได้ตอบแบบสอบถาม และกรุณาจัดส่งกลับไปให้ข้าพเจ้า ดังที่อยู่ที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย)

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

งานธุรการ

โทร. 0 4469 6078

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ บร 1609/ 1๖๑

สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยราช
ถนนกระสัง-ห้วยราช บร 31000

11 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์คัดแบบสอบถามงานวิจัย

เรียน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลสนวน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามฯ จำนวน 1 ชุด

ด้วยข้าพเจ้า นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน ตะเนวัน เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ไคร่ขอความอนุเคราะห์นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลสนวน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน ได้คัดแบบสอบถาม และกรุณาจัดส่งกลับไปให้ข้าพเจ้า ดังที่อยู่ที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย)

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

งานธุรการ

โทร. 0 4469 6078

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช
จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจงสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยข้อมูล 3 ตอน ดังนี้

1.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน คำถามนี้ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งที่ได้รับการเลือกตั้ง การแต่งตั้ง หรือการคัดเลือก

1.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาชุมชน 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต. 3. การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. 4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชน และ 5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต.

1.3 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

ชั้นประถมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษา

ปวช ปวส. และอนุปริญญา

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4. ตำแหน่งที่ได้รับการเลือกตั้ง แต่งตั้ง และได้รับการคัดเลือก จากประชาชน
กลุ่มหรือองค์กรในชุมชน

นายก อบต.

สมาชิก อบต.

กำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
สนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่องระดับการมีส่วนร่วม

1. การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาชุมชน

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่จัดทำ แผนพัฒนา อบต.					
2. การมีส่วนร่วมในการชี้แจงสร้างความเข้าใจ ก่อนเก็บข้อมูลชุมชน					
3. การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำชุมชนเข้า ร่วมเวทีเรียนรู้					
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนเก็บข้อมูลชุมชน					
5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องมือในการ จัดเก็บข้อมูลชุมชน					
6. การมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลชุมชน					
7. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน					
8. การมีส่วนร่วมในการศึกษาศักยภาพชุมชน					
9. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของชุมชน					
10. การมีส่วนร่วมในการสรุปบทเรียนชุมชน					

2. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนจัดทำแผนพัฒนา อบต.

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคประชาชน กำหนดพื้นที่การจัดทำแผนพัฒนา อบต.					
2. ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.					
3. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคประชาชน ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจ ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. กับผู้นำชุมชนและประชาชน					
4. ร่วมคัดเลือกแกนนำประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเข้าเป็นวิทยากรกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา อบต.					
5. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมสถานที่ในการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต.					
6. มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดประเด็นเนื้อหาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.					
7. มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้การจัดทำแผนพัฒนา อบต.					
8. มีส่วนร่วมในการวางแผนประชาคมแผนพัฒนา อบต.					
9. มีส่วนร่วมในการจัดทำแนวทางพัฒนาและแผนพัฒนา อบต.					
10. มีส่วนร่วมในการนำเสนอแผนให้ อบต. สนับสนุน					

3. การมีส่วนร่วมด้านการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต.

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การคัดเลือกผู้นำเข้าร่วมเวทีเรียนรู้					
2. การกำหนดขั้นตอนการจัดเวทีเรียนรู้					
3. กำหนดเนื้อหาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
4. การจัดเตรียมสถานที่จัดเวที					
5. ได้รับมอบหมายในการจัดการด้านใดด้านหนึ่งในการจัดเวทีเรียนรู้					
6. กำหนดวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้					
7. กำหนดประเด็นปัญหาของชุมชน					
8. การกำหนดวิทยากรกระบวนการ					
9. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น					
10. สรุปผลการจัดเวทีเรียนรู้					

4. การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนาชุมชน

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาชุมชน					
2. การมีส่วนร่วมในการเสียสละด้านแรงงาน ทุนทรัพย์ หรือวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาชุมชน					
3. การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชน					
4. การมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมในชุมชน					
5. การมีส่วนร่วมในการ เป็นคณะกรรมการต่างๆในชุมชน					

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาชุมชน					
7. การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีเรียนรู้ของชุมชน					
8. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน					
9. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ประเพณีของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
10. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน					

5. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา อบต.

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มีส่วนร่วมในการประชุมเตรียมการประเมินผลโครงการ อบต.					
2. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินผลโครงการของ อบต.					
3. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการประเมินผลโครงการ อบต.					
4. มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการ อบต.					
5. มีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการประเมินผลโครงการ อบต.					
6. มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการประเมินผลโครงการ อบต.					

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลตามแบบ ประเมินผลโครงการ อบต.					
8. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการ ประเมินโครงการ อบต.					
9. มีส่วนร่วมในการสรุปผลการประเมินผล โครงการ อบต.					
10. มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการ ประเมินโครงการ อบต.					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ
ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V1	3.1333	1.3322	30.0
2.	V2	3.4000	.9685	30.0
3.	V3	2.8667	.8604	30.0
4.	V4	3.0000	.9097	30.0
5.	V5	3.1000	.9595	30.0
6.	V6	3.1000	1.0619	30.0
7.	V7	3.4000	.7701	30.0
8.	V8	3.0667	1.2576	30.0
9.	V9	3.1000	.8030	30.0
10.	V10	3.1667	.8339	30.0
11.	V11	2.9667	1.2452	30.0
12.	V12	3.6667	.9589	30.0
13.	V13	2.9667	.9643	30.0
14.	V14	3.6000	.9685	30.0
15.	V15	3.0000	1.1142	30.0
16.	V16	3.0000	1.0171	30.0
17.	V17	3.3000	.9154	30.0
18.	V18	3.1000	.9229	30.0
19.	V19	3.0333	.9994	30.0
20.	V20	2.8000	1.0954	30.0
21.	V21	2.9667	.9643	30.0
22.	V22	2.8333	.9129	30.0
23.	V23	3.3333	.9223	30.0
24.	V24	3.3667	.9643	30.0
25.	V25	3.4000	1.1626	30.0
26.	V26	3.3000	.9523	30.0
27.	V27	3.2667	1.0483	30.0
28.	V28	2.8667	1.0080	30.0
29.	V29	3.5000	1.0422	30.0
30.	V30	3.4000	.8944	30.0
31.	V31	3.4333	1.0063	30.0
32.	V32	3.2000	.7144	30.0
33.	V33	3.4333	1.0400	30.0
34.	V34	3.6333	.9643	30.0
35.	V35	3.0333	.8503	30.0
36.	V36	3.2333	1.0726	30.0
37.	V37	3.3667	.8503	30.0
38.	V38	3.0333	.8899	30.0
39.	V39	3.3667	.9279	30.0
40.	V40	3.4667	.8193	30.0
41.	V41	3.1000	.8030	30.0
42.	V42	2.9000	.8449	30.0
43.	V43	3.1000	.9229	30.0
44.	V44	3.3000	1.0222	30.0
45.	V45	3.4000	1.1017	30.0
46.	V46	3.3333	.9223	30.0
47.	V47	3.2333	1.1043	30.0
48.	V48	2.7000	1.2635	30.0

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
49.	V49	2.5333	1.1666	30.0
50.	V50	2.5667	1.1351	30.0

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 50

Alpha = .9763

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประวัติย่อ

ชื่อ	นางธนวรรณ สวัสดิ์ชัย
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2502
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 351 ถนนจิระ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 351/10 ถนนจิระ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ชำนาญการ
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยราช ถนนห้วยราช-กระสัง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ 31000 โทร. 0 4469 6078
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2518 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2524 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยเกษตรกรรมบุรีรัมย์ พ.ศ. 2535 ปริญญาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิต (สส.บ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2552 ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์